

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

ELS NOSTRES LECTORS

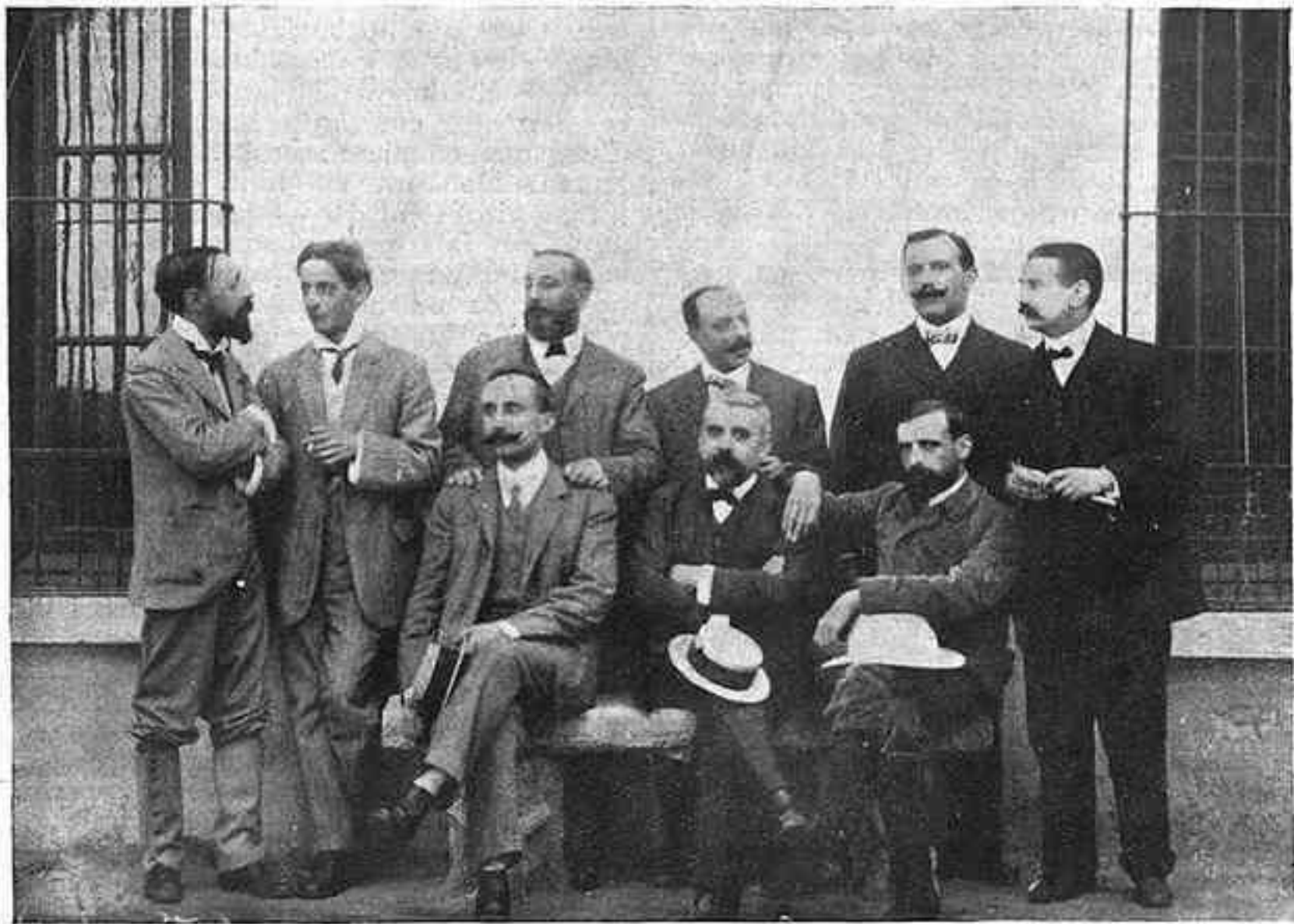
prenguin bona nota que l'adreça de MIRADOR és: Rambla del Centre, 19 (Llibreria Bergé), telèfon 23118

Cambó i el moment polític

Per a qualsevol observador polític, la figura de Cambó presenta un interès vivíssim. Si examinem la seva obra, destriarem tot seguit la part teòrica de la part pràctica. En la primera, Cambó se'n presenta com un home enamorat de la política positiva, etern somiador d'un país governat i equilibrat on fóra possible la creació contínua, la renovació dintre la tradició. Per a Cambó el sentit tradicionalista, aquell que es tra-

única, aquesta dualitat del líder de la Lliga entre una política Catalunya endins i una política monàrquica, antitradicional, Catalunya enfora, constitueix tota la tràgica dualitat del Cambó polític.

Jo comprenc l'esverament, l'ansia, la perplexitat que ha causat sempre Cambó entre els conservadors castellans. Quan darrerament he vist caricaturistes que han presentat Cambó com un foll amb barretina, la

Cambó voltat d'amics, ja fa uns quants anys

duïeu per un combat contra les forces de desgast i de dissolució, deu informar el sentit governamental del polític. Tot catalanista amb una mica de sentit històric present la feblesa de les institucions polítiques. Civilització, Estat, òrgans de govern, tot allò que forma la garantia d'un poble, té la vida a precari, com a obra humana sotmesa als embats de la passió, de la dissolució, Cambó, doncs, fonamenta la seva teorització política damunt el dilema de la conservació i el millorament. A aquest sentit de conservació i continuïtat sacrifica els seus propis sentiments, àdhuc, en moments transcendents, els sentiments del poble que l'ha vist néixer, la resurrecció del qual ha estat programa i bandera seva durant tota la vida. Mai no ha volgut recolzar-se en una política de masses o almenys ésser-ne esclau. Rera la subversió ha vist el perill de la pèrdua del sentit de la legalitat, que ell considera com la base de l'equilibri i la normalitat.

Com un estoïc, s'ha demanat diverses vegades: si la revolució m'assegurés la continuïtat de les lleis normals de la vida, si les forces de catàstrofe juguessin al marge d'les essències, llavors potser l'acceptaria. Però el tradicionalista Cambó no creu en aquestes zigzagues que imposa la furia. Per a ell res no és tan desitjable com la pau al cor per als febles i els inferiors. Aquesta filosofia li comanda rebutjar els canvis radicals i la seva política serà la protecció contra tota mena d'empreses que pretinguin desfer el statu quo.

Perquè Cambó no ha pogut defensar mai res més que això: el statu quo. Com a catalanista, la monarquia habsburgu-borbònica li apareixia una ficció, i els seus valors, edificats damunt les runes del nostre passat esplèndid. Negant l'Espanya diversa, la monarquia defensava, precisament, l'antitradició. Era un producte del jacobinisme avant la lettre que els darrers Borbons defensaven a França i que, com un miratge primer en el Comte-Duc, com a una realitat després amb Felip V, s'imposà a Espanya. Terrible dilema, per a un home polític tradicionalista, haver de servir l'antitradició! Heus ací, doncs, teòricament explicat aquest crit: «Monarquia? República? Catalunya!»

Però Catalunya no és cap ficció. Damunt la voluntat i el sentiment de Catalunya hom podrà bastir una política, crear una força d'una gran potència, un sentit de govern. A condició que aquesta força estigui al servei de la idea catalanista. Cambó, Catalunya endins, no deixarà mai d'ésser el tradicionalista, el positivista, el creador. Però Cambó aspirarà, recolzat en la força centrífuga del catalanisme, a intervenir en la governació d'Espanya. D'una Espanya monàrquica, símbol d'allò que ell vol desfer. Assistirem, entre admiració i desencant, a l'espectacle d'una conquesta popular. Assistim, també, a la fallida de la sistematització a ultrança del tradicionalisme. Si la subversió no fos altra cosa que l'enderrocament del mal, l'apartament dels elements de dispersió! Cambó entreveu la possibilitat, fort en la disciplina nacional, d'una política popular subversiva al servei de l'ideari catalanista. Cada vegada que Catalunya topa amb l'Espanya monàrquica, esdevé el fracàs del tradicionalista Cambó. Per a nosaltres (i, ben entès, aquesta interpretació de Cambó no ens apareix com a

meva desorientació no ha durat ni un segon. Perquè aquesta interpretació de Cambó permetria jutjar amb claredat l'error que suposa parlar, com tantes vegades ho ha fet Cambó, d'un sentit de normalitat a Espanya. Quina normalitat? Hem seguit, molt de prop, les reaccions polítiques de Cambó aquests darrers temps. Hem anat a les seves conferències, hem vist el seu gest, hem examinat el seu entourage. Hem revisat les nostres idees sobre Cambó, hem rellegit els seus llibres i els seus articles. La conclusió ha estat aquesta que acabem d'exposar. Calia només el seu fulminant discurs de l'altre diumenge perquè se'ns presentés, amb indubitable claredat, la tragèdia política de Cambó. Enfront d'una nova invasió forastera, dirigida per la incompetència i la ridícula, Cambó es sentia presidit per un autèntic esperit catalanista. L'obra de tres anys de govern autònom, lluitant per garantir les lleis socials, per establir les relacions econòmiques sobre una base d'equitat, servien meravellosament perquè Cambó recordés, als qui parlen de renovació del país, que la feina no la tenien gaire lluny.

Intentarà Cambó, una vegada més, aprofitar l'aveniment d'una Catalunya vençuda per redreçar un moviment polític? La seva orientació actual ho deixa preveure. No és la primera vegada que Cambó intenta aprofitar el sentiment catalanista de la mesocràcia catalana. Però ara amb l'inconvenient de provatures fallides, de promeses incomplertes. L'agressivitat del món d'avui exigeix una voluntat i una fermesa que Cambó no posarà mai en la lluita política. Unió nacional, però unió plena de sacrificis, de realitzacions, lliure de traves, encarada com una fetxa a crear un esdevenidor català, ni magnífic ni pobre, sinó simplement normal i humà.

FERRI VERGES

Els Dijous — Blancs

PANTOMIMA

Els tres grans sola zero fan arrupir tant el cos com l'esperit. El pare de família, en lloc d'acudir a la tertúlia habitual, es queda a casa, temorós de travessar les zones fredes que el distancien de la penya. La calefacció casolana no és prou, però, per a induir-lo a triar un llibre i es llura a la contemplació del joc dels infants.

Convertit en escenari, el veïdós de les nines de drap i els ossos hirsuts es ceta amb un cobrellit verd, que ja de cortina, i en retirar-se pausadament, apareix una sala de rebre. En un cadiral seu la senyora de la casa fellejant un àlbum folrat de vellut vermell amb incrustacions de metall i al tamboret un nen maniobrant una grua giratòria muntada amb peces de meccano. Entra la cambra, vestida de negre, còfia de puntes i davantal blanc; i simula la participació d'una visita. La mestressa accedeix amb el cap i una dama elegant penetra al departament. Grans demostracions de joia, besades, estretes de mà i acaròniments al xavalet. La nou vinguda ocupa un cantó del canapè, tot atenent la bona disposició de la seva indumentària. En adonar-se que és admirada, recull un plec de la faldilla i preta la qualitat de la roba; exhibeix la maragda de l'anular i insinua un oferiment. Ambdues, inclinades devers la tumbaga, n'exalten la vàlua, la miren a contrallum i la giravolten dins un verigien d'encis. Després es treu el braçalet i ensenya el mecanisme de la tanca i les inicials inscrites al dors. Un secret és dit a cau d'orella i la receptora no se'n sap avenir; amb els braços despleats ja senyals d'estranyesa, es posa la mà esquerra al pit i l'index dret als llavis en promesa de no divulgar la confidència i, a manera de canvi de tema, estira l'àlbum, deixat obert damunt un coixí, i va girant les fotografies de dones en mirinyac o polisson, mànigues de pernil i pentinades amb uns pica-cancells monumentals, en companyia de cavallers amb patilles, pitreres emmido-nades lluint radiancs botonadures, armilles florejades i calces estretes de quadros en tons clars. Una nova visita s'annuncia i, al cap de pocs moments, es presenta una anciana emperifollada, que les circumstàncies prenen com una aparició eixida d'entre els retrats antics que tenen damunt la faldia. La salutació de benvinguda és feta sota un somris maligne i la vellarda se'n sent visiblement ofesa. De la bossa guarnida d'atxabeja va per treure's el mocador, però el xivarri creixent que puja del carrer les distreu. En anar a obrir el balcó, s'acaba el quadro.

La cortina s'escorre altra volta i ara ens trobem davant uns guàrdies d'assalt que, fent cadena, contenen uns manifestants. A desgrat d'ésser aquests tres o quatre, pels gestos, les gorres enlaire i els aplaudiments, donen la sensació de multitud. Els guàrdies de l'ordre públic han de recular, de tant en tant, per la pressió de la gentada. Per fi, passa el polític, bo i corresponent als victors silencis del poble, s'enfila a un cadafal i comença la nimica de la peroració amb acusades gesticulacions i apropiats moviments del cos.

«Si, ja ho veig—pensa el pare de família—, això és el joc de muls perfeccionat. Però, a desgrat que no vulgui atorgar importància a unes representacions tan intrascendents, no sap desistir-se de la impressió que li ha produït la flexibilitat de l'accionar de les nenes, particularment el de la que, essent més tímida, ha demostrat una gran vivesa en fingir una conversa sobre modes i joieria, així com la interpretació de l'orador per part del xicot gran, més aviat retret.

«Heus ací—conclou— que no he perdut pas del tot la tarda, espectador d'un art que ja preocupà Plini el Jove.—S.

MIRADOR INDISCRET

El grifó i el porcell

Posat que la secció femenina del Partido Agrario Español no podia romandre sempre a la penombra, oblidada de tothom, una de les primeres disposicions preses en aquest sentit fou la popularització de la seva presidenta, senyora Luisa Gutiérrez Gallego.

Aquesta bona dama està obligada a traginar un gos grifó pels carrers de Barcelona. De primer, els transeünts de la Rambla de Catalunya i el Passeig de Gràcia només li deien la senyora del grifó, però de mica en mica s'anà escampant la veu i ara molta gent ja sap que és la presidenta del nucli femení del P.A.E.

En preguntar-li per què havia adoptat aquella bestiola, la senyora Gutiérrez respongué:

«Olvida usted que soy agraria? —Pues yo creo que hubiera sido mejor un lechoncito! —No, hija; el lechoncito ya lo tienen las japs!»

L'Albiñana s'aireja

La dèria sensacionalista s'ha estès fins als del Partido Nacionalista Español, ci-davant Nos & Ego. El cèlebre Albiñana, no sabent com cridar l'atenció, s'ha traslladat en avió de Madrid a Barcelona, tament com si ni el combregar hi fos a temps.

Els seus mateixos súbdits no se'n sabien avenir:

«Aquí estamos pasando las de Caín, y el jefe venga derrochar!» —Y cómo pretendes penetrar en su arcano?—féu, pudorós, En López Manduley.

Preludi carnavalesc

Val a dir, però, que els nostres sempre han hagut de fer excentricitats per tal de no passar desapercebuts. Quan l'Albiñana se'n tornà a Madrid la darrera vegada, la impetuosa argentina Amparo Pérez compa-reguè al Baixador del Passeig de Gràcia vestida de «bicolor»: es presentà tota vermella, amb un «peto» gros de dalt a baix. L'Albiñana anava a abraçar el símbol, però el bastó negre del canonge Montagut li ho privà.

Protesta sorda

Aquella nudtat innecessària de l'apoteosi de la revista Las de los ojos en blanco, que denuncià Joan Tomàs, ja no s'exhibeix al Principal Palace, d'alguns dies ençà. Però, en lloc de la Carvajal, surt de l'escotilló una giro innominada, enfarfegada de pells i plomalls.

Les noies del conjunt, amb un posat burleta, esguarden encuriosides el públic, a veure quina cara hi fa.

Els habituals de la casa se'n van una mica decebuts. Un d'ells, amargadíssim, exclamava:

«Sempre paga el just pel pecador. De totes maneres, trobo que la Margarita s'ho ha pres massa a la valenta!»

El fetge d'En Milà i Camps

A la Peña Blanca es comentava l'entresa amb què suporta les seves contrarietats polítiques En Josep Maria Milà i Camps, comte de Montseny. Tots els circumstàncies convenien que aquest reialista de la Dictadura es supera a si mateix, però En Bertran i Güell posà els punts damunt les is:

«Ay, no lo digáis! El pobre de Milà tuvo que privarse del plato de huevos en el banquete de Roma, porque tiene el hígado hecho una calamidad!»

«Liberté! Liberté chérie!»

Manolo té oberta una exposició a les Galeries Syra. Per això ha baixat una vegada més cap a Barcelona. Tertúlia al Cercle Artístic. Manolo porta la veu cantant—i la batuta i tot—. Es parla dels atracaments i altres violències; el gran escultor n'està tot escandalitzat.

«Vaja... que a França això no passa: un feix de garrotades li fa perdre les ganes de tornar-li al bougre, feixista o antifeixista, que s'atreveix a tals barrabassades. Tot dirigint-se a un jovecenc que se l'escolta bocobadat, Manolo conclou:

«—I això que a totes les parets hi veus escrit allò de: Liberté, Egalité, Electricité!»

L'orgull de la casa!

A les mostres dels quioscos hi ha penjat un llibre de Domènec de Bellmunt titulat Homes de la terra, recull de biografies de personalitats catalanes.

Temps enrera, el seu autor havia anunciat aquest volum amb el títol L'orgull de casa.

El 6 d'octubre va sorprendre'l amb aquesta intenció. Domènec de Bellmunt cuità a eliminar del llibre la semblança del senyor Josep Denecàs.

Dies més tard, i a fi de cobrir-se davant d'altres possibles sorpreses, Bellmunt opinà que el millor era canviar el títol de la seva obra.

La intenció ja basta

Uns botiguers amics d'En Serra—amistat segellada per no poques vendes de conills i perdius de les que hem admirat en mant bodogé—en assabentar-se que tenia oberta una exposició a can Maragall cuirent a visitar-la per tal de tenir una idea pròpia sobre les dots pictòriques del client.

L'endemà de realitzada la visita a la sala del carrer de Petritxol, les felicitacions foren d'allò més efusives:

«Caram, senyor Serra, ens va agradar molt. Especialment aquell quadro tan bonic d'aquella processó...»

En Serra va quedar astorat, però hi atinà ràpidament: els admiradors, amb l'atabalament propi de la gent no acostumada, s'havien equivocac de sala.

Plató a Correus

Casa de Correus, Hall amable, decorat dignament per l'Obiols, i que ara beneficia d'una discreta calefacció.

Hi ha taules per escriure, uns bancs, llum, i, de vegades, fins i tot, plomes per escriure.

El que no hauríem cregut mai és que els bancs fossin quasi patrimoni de penyes més o menys filosòfiques i que el hall esdevingués una mena d'Agora on uns quants coneixedors de la dolça temperatura del saló i dels grecs poguessin discutir Plató, recolzant parets polítiques.

«Ésto ya lo dijo Platón en «La Opinión Pública».

Els de la penya resten tan aclaparats com nosaltres sorpresos. Qui ho havia de dir!

«Ja veurà. Jo no sé qui era Platon, però que digués això no prova que fos cert. Potser a ell també l'hi havien explicat. Jo sé que sóc català, que no vull ésser altra cosa i que no hi ha Déu que em faci creure el contrari...»

«—Qué barbaridad, qué barbaridad! No sabem mai on la saviesa ha d'eixir-nos al pas.

Sense redempció

Dijous passat, al Parthenon («calefacció central», avisaven els programes), s'estrenà una obra anomenada La Irredimible, de la qual és autor un geni ignorat, de nom Surroca.

Una circular adjunta als programes demanava el concurs actiu de tots els esperits selectes capaçs de copsar-ne la finor d'una comèdia que dona vida i guix a valors morals avui excessivament deixats en la nostra societat amarrada només de materialisme, i tan sols moguda per forces de reacció defensiva, com si el viure fos, ai las! la fatalitat de la nostra còrpora mancada d'ànima immortals.

Les parets del Parthenon tremolaren per l'escabrositat del tema de la comèdia, que anul·là totes les gràcies espirituals aconseguides amb anys i anys de representar teatre de l'anomenat catòlic, i ara el teatre de nom pagà i de fets cristians deu estar esperant un perdó que, si ha d'estar al nivell del sacrilegi comès, almenys haurà de venir del papa de Roma.

La Irredimible es basa en un seguit d'adulteris comesos en la persona de minyones de servei. «L'espantosa tragèdia de les minyones de servei», tal com diu l'autor.

No obstant, l'observació és tan deficient i la traça escènica tan mimsa, que Vidal-Jové, que assistia a l'estrena, hagué de dir: «No sé per què aquest home està tan

L'ANY TERRIBLE

— Mai no havia sentit tant fred com enguany

Aquest número ha passat per la censura

entestat a demostrar-nos que a casa seva no han tingut mai minyona.

Per tal de donar «caràcter» a algun dels personatges que per la seva dissort surten en aquesta obra, l'autor empra un lèxic del qual donem unes petites mostres:

«Anem de pet cap a dinar.» «Acabo de fumar aquesta cigala.» «Què tal, gentil amic?—Gentil rebuda!»

Es a dir, tot plegat fa esperar amb un gran optimisme l'aparició del salvador de l'escena catalana.

A mesura que l'obra avançava, les famílies que assistien a l'estrena amb noies solteres emigraven cauteloses. A mig terme acte va marxar la darrera. Tothom, com qui diu, va respirar.

—Ara els personatges podran parlar clar i sense embuts!—va fer un espectador.

El programa feia saber que La Irredimible era d'aquelles obres que no havien tingut la sort d'ésser premiades en certàmens literaris, car presentada al concurs obert per l'Ateneu Igualadí, Samuel se'n dugué el premi, i així mateix anunciava una pròxima sessió en la qual es presentaria L'eterna Eva, que optà al Premi Iglésies 1933, adjudicat a Els Homes forts.

Carta oberta a Rafael Moragas

Sr. Rafael Moragas. Ciutat.

Estimat amic: He llegit al MIRADOR del 31 de gener el vostre divertit article sobre don Josep Maria Pascual. He tractat íntimament, com vós sabeu, el nostre vell amic, durant els set o vuit anys darrers de la seva llarga vida. Conec d'ell un anecdotari copiosíssim, i és clar que les anècdotes relacionades per vós — escollides entre les més popularitzades — no em vénen pas de nou.

Les Drassanes de Catalunya tenen un mar ben poc adient. Per la part de la Rambla les ofega un casolot sense gràcia, rònc i mal olent; pel costat de l'interior, un barri de vici, de divertiments estrafolaris, de misèria. Pel costat del Paral·lel, ja sabeu la perspectiva: la resta de la muralla medieval, amb la caserna d'artilleria de plaça a dalt; al peu de la muralla, vagabunds prenent el sol, senzillament estirats i dormint com sargantanes; a l'altre costat, magatzems de carbó mineral i arreu tramvies, vehicles de totes menes, pols i fum.

Enfront de les anècdotes un poc atroïnades hi ha, com a contrapès avantatjós, el bell anecdotari dels qui saberen prescindir de la seva indumentària i pogueren apreciar les nobles qualitats que posseïa. Fou amic íntim d'En Robert Robert, d'En Llanes, del vostre pare, del P. Fita i del bisbe Català (amistat que parla en favor de la comprensió intel·ligent d'un i altre), dels ministres de la primera República Figuerola i Tutau, d'En Figueres, de don Albert Bernis, del general Blanco, d'Eusebi Corominas, d'Emili Junoy, de totes les personalitats que informaren la vida barcelonina a la segona part del segle XIX.

M'he atrevit a molestar-vos, bon amic Moragas, adreçant-vos aquestes ratlles, perquè crec, com vós, que don Josep Maria Pascual ha estat una de les personalitats barcelonines més interessants del passat segle i de bona part de l'actual; un senyor, un home destacat, per damunt del xarisme habitual de l'època i del país, no solament un mer magatzem extravagant d'històries més o menys divertides. Vós sabeu tot el que us he dit tan bé o millor que jo, i no dubto pas que opineu que la silueta que us he recordat suava s'atansa una mica més que l'evocada per vós a la veritable, austera i generosa imatge del nostre gran i vell amic desaparegut. — Vostre aim.,

SALVADOR ESPRIU Importants rebai-xes per ampliació SECCIO A MIDA JAUME I, 11 Telèfon 41655

LES DRASSANES DE BARCELONA

De quan Catalunya senyorejava les mars

Tot Barcelona coneix el clos de les Drassanes. Quasi ningú no coneix les Drassanes. Una vegada o altra, amb tot, hauré passat pels seus voltants i coneixeré el marc que enquadra una de les més belles i interessants deixes de la nostra Catalunya medieval.

d'Itàlia i de França; d'Alemanya, de més lluny encara, homes doctes en arqueologia, en història, en dret marítim, ens deien: «No us deixeu pas arrabassar les Drassanes de Catalunya. Són, si no úniques a Europa, les millors d'Europa.»

La raó acaba per imposar-se quasi sempre i aquells que pel fet que Barcelona pogués tenir les millors Drassanes medievals d'Europa amb més satisfacció les haurien polvoritzades, acabaren per deixar-ho córrer. Les millors Drassanes d'Europa restaren,

pot esdevenir quasi una sola cosa harmònica; dintre un gran espai, voltes i més voltes i pilars de pedra i unes muralles i una torre interior emmarquetades. Els edificis de les Drassanes estan constituïts per onze grans naus amb fatxadades al Passeig de Colom i al carrer de la Porta de Santa Madrona. Estan formades per pilars quadrats de pedra d'uns vuitanta centímetres per cara i sis metres d'altura. Dels pilars arrenquen els arcs circulars que sostenen les cobertes o teulades. Entre la quarta i la cinquena nau, venint del monument de Colom, hi ha uns edificis que tanquen les Drassanes per aquell costat. La cinquena i la sisena naus, la novena i la desena i la darrera estan dividides per parets. La primera nau té 482 metres d'ample; la segona i la tercera, 1167 metres d'ample; la quarta, 12 metres; la cinquena, 830 metres; la sisena, setena, novena, desena i onzena, 840 metres i la vuitena o sigui la central, que és la més gran per l'amplada i per l'extensió, 1315 metres d'ample i 101 metres de profunditat.

El material, tot del més noble, tot pedra de Montjuïc.

Una particularitat a destacar. Les dues naus primeres foren les construïdes en primer terme. Estan a tocar el casolot que ara serà enderrocat. En els primers temps, fos per fortificar-les, fos amb el propòsit de demorar-hi per part d'algun rei, hi fou construït un palauet amb muralles i torre emmarquetades, que estan intactes. Construït tot, també, de pedra noble.

Arreu, en les arcades, en pilans, en portes, pertot, l'escut de Sant Jordi, o sigui el de la Generalitat, i el de Barcelona, han deixat la seva empremta pètria. Per cert que esdevingué una vegada, en 1621, que un senyor virrei, interpretant ordres de Madrid, esculpí els escuts de Lleó i Castella en algunes de les arcades i la Generalitat els feu treure de seguida sense vacillar ni un moment.

FOU PERE EL CERIMONIOS?

Fou Pere el Cerimoniós que féu començar les Drassanes? Això no està encara prou clar. Es igual, però, el segur és que anteriorment hi hagué altres drassanes molt menys importants cap al costat del Rego-Mir, als arenals del peu de les muralles, no molt lluny de les quals arribava la mar.

Interior de la nau vuitena, la més gran de les Drassanes

per mil totes les seves nafres, per una mena de sadisme literari de propis i estranys — que mal no ho sigui tant com se'l descriu, no és pas cosa desitjable. El barri de les Drassanes està condemnat a mort. Pot viure més o menys, però irremissiblement desaparixerà. S'acabarà el barri xinès, en el qual ni un xinès podreu trobar; s'acabaran les fantasies literàries, i la sang i el vici; i les multituds que viuen amuntades de manera inversemblant i que en constitueixen la seva part més nombrosa, miserable i timentada per totes les privacions, llindants amb la fam, s'escamparan per tots els àmbits de la ciutat.

Les Drassanes de Catalunya tenen un mar ben poc adient. Per la part de la Rambla les ofega un casolot sense gràcia, rònc i mal olent; pel costat de l'interior, un barri de vici, de divertiments estrafolaris, de misèria. Pel costat del Paral·lel, ja sabeu la perspectiva: la resta de la muralla medieval, amb la caserna d'artilleria de plaça a dalt; al peu de la muralla, vagabunds prenent el sol, senzillament estirats i dormint com sargantanes; a l'altre costat, magatzems de carbó mineral i arreu tramvies, vehicles de totes menes, pols i fum.

LES MILLORS D'EUROPA

Els nostres amics i bons consellers paternalistes de l'interior perden ben bé el temps quan ens recomanen per a la nostra salut espiritual i política que deixem córrer la història. Oblidar l'història? Si encara que volguéssim no ho aconseguiríem. Si nosaltres ho oblidàvem, serien les pedres del passat que cada dia i en molts indrets de la ciutat la posarien de manifest.

El dia que ens proposarem urbanitzar la Barcelona de Ponent, decidirem començar per arrasar tot el barri de les Drassanes. De tots els cercles intel·lectuals i artístics s'aixecà un clam. «A poc a poc. Això és una cosa sagrada. Centenars, milers de ciutadans, pagarien fortes milioneses per tenir un monument marítim com el nostre. Les pedres que voleu escampar són un tresor arqueològic, són un tros viu de la nostra història. Destruïr aquest tresor seria un sacrilegi sense nom.»

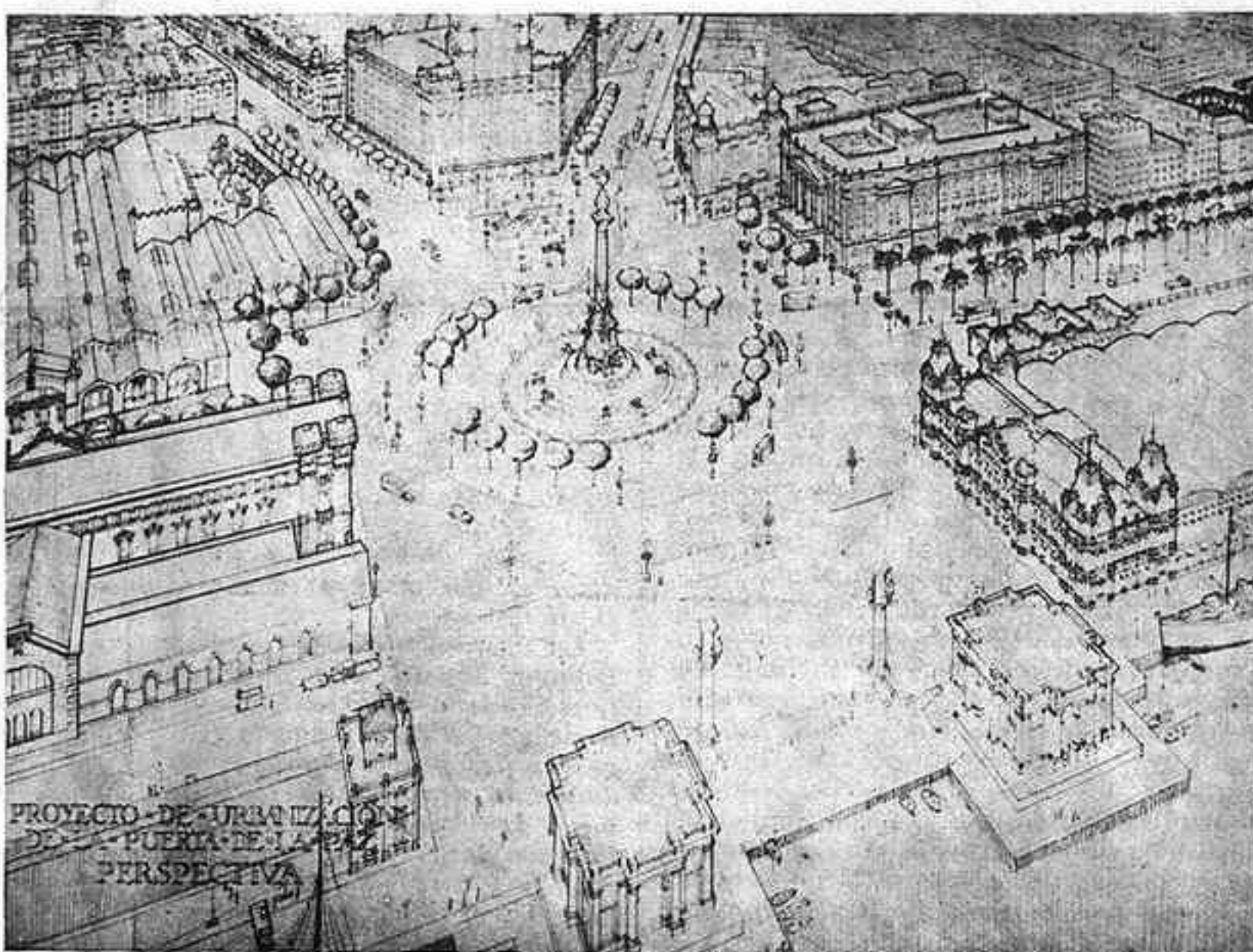
De més lluny, de les ciutats mediterrànies

resten, restaran en peu. Els instints urbicides no reeixiren aquella vegada ni reeixiren ara.

I així, encara no movem una pedra, ens surt la història al pas.

LES DRASSANES, MONUMENT

No hem deixat d'ésser preguntats. Certament, les Drassanes tenen tan valor com es

Perspectiva del projecte de l'entrada a Barcelona per la Porta de la Pau un cop restaurades les Drassanes i oberta la gran via B

diu? Si, efectivament. El dia que aquelles naus hagin estat desembarassades de parets i embans, de tota llei de construccions parasitàries, interiors i exteriors, els barcelonins ens admirarem de tenir i no conèixer-la una joia com aquella.

Imagineu-vos onze grans naus paralelles, dues d'elles, les primeres, de menor extensió que les altres, formant un conjunt que

Dues causes sembla que motivaren el canvi d'emplaçament de les activitats constructores. Primera, que cap al costat de Llotja, el mar no tenia l'amplitud de terrenys que cap a les Hortes de Sant Bertran, en les quals hi havia grans arenys i lloc per a tota classe de construccions.

PERE CASALS (Segueix a la pàg. 8)

SINGER COTXE ANGLÈS DE 8-10-12-14-16 H. P. 4 i 6 CILINDRES 22 TIPUS DE CARROSSERIES Especial AIRSTREAM 10 H. P. AGENCIA EXCLUSIVA PER A CATALUNYA EXPOSICIÓ: AVINGUDA 14 ABRIL, 478 VIA AUGUSTA, NÚM. 2 TALLERS: MUNTANER, Núms. 185-187 BARCELONA Sense embragament - Canvi pre-selectiu - Rodes independents Frens i amortiguadors hidràulics Bateria 12 volts - Posta en marxa automàtica "Startix" - Carburador "Solex Starter", etc., etc.

LAPERITIV

Sobre les il·lusions familiars. — Totes les persones saben que una gran part de l'economia moderna, per no dir tota l'economia, viu del crèdit. El crèdit, filosòficament, vol dir il·lusió, perquè la paraula il·lusió és més filosòfica i més bonica que la paraula engany. Sense aquesta il·lusió sobre determinats valors i sobre determinades fortunes, que provoca una garantia moral, moltíssims negocis que fan rodar el món se n'anirien a rodar definitivament, i zones senceres de personatges que avui dia van en automòbil es moririen de gana. Tothom sap que si en una hora determinada toquessin a liquidar, moltíssimes signatures d'una importància que fa feredat es quedarien en calçotets al mig del carrer, i una gran quantitat d'il·lusionistes o il·lusos o creditors no tindrien altra solució que anar a cobrar a mar. Això que passa en la vida econòmica del món, passa en la vida moral i la vida intel·lectual. Hi ha persones que són moralment menyspreades, però com que pertanyen a una família que té o a la qual s'ha volgut atribuir una delicada solvència moral, resulta que tothom els fa barretades, i si són solters, tots els pares de família veurien amb gust que aquestes persones donessin un cop d'ull a la noia. Quan una d'aquestes persones de solvència familiar o de crèdit moral exterior fa una bretolada, en les cases benestants hi ha uns marranams apocalíptics. I tothom s'exclama: «Ves qui ho havia de dir! Tan formal i tan decent que semblava!»

Intel·lectualment i artísticament, també es dona el cas amb bastanta freqüència d'allò que en diem: «cobra fama i cala't a jeures». De tant en tant, alguna persona benemèrita s'encara — jugant-se la pell — amb un fals prestigi que només viu del crèdit, i diu: «Aquest senyor tan i tan important és un ase, per això i per això i per això.» Moltes vegades l'iconoclasta que es pensa fer un bé a la seva societat, desinfectant-la de badoqueria o de mal entenent, n'acostuma a sortir amb les mans al cap. I de vegades — la història intel·lectual del món ho demostra — s'ha necessitat tota una generació i més d'una generació per rentar la bomba imponent d'un fals prestigi.

Jo crec que aquestes il·lusions i aquest crèdit que es fan sobre les persones en tots els terrenys i des de tots els aspectes, són una de les coses més útils i més ben pensades, perquè sense il·lusió, sense miratge, sense aquesta amable, tendra o apassionada falsedat, l'aire seria bo només perquè el respiressin els llops. I a més a més, no hi ha res més difícil ni de més mal fer que engagar la primera pedra. La il·lusió és veïna del somni, i cau moltes vegades dins de l'òrbita poètica del món. La realitat crua, pelada, numèrica, acabaria eliminant els somriures i les llàgrimes, i a còpia de realisme i de veritat acabaríem tots essent uns miserables. Eliminant la il·lusió o el crèdit sobre les persones o sobre les coses, no hi hauria manera que progressessin ni que produïssin aquell imprevist, moltes vegades impossible sense un marge de crèdit, d'il·lusió o de confiança.

Aquesta il·lusió és una cosa d'un ordre tan biològic i natural, que allí on es produeix d'una manera més forta és en el si de les famílies, en la relació dels pares i els fills, i en general en tota persona per la persona que estima de debò.

Els casos que se'n poden observar anant pel món són infinits. Jo coneixia un senyor que tenia els fets i la mentalitat d'un acadèmic. Era un home donat a la ciència, i això, com en molts científics, li havia fet néixer unes ales a l'esquena que el privaven de tocar de peus a terra. Aquest bon senyor tenia un únic fill i se'l mirava amb els ulls de l'idealisme i de la il·lusió. Jo no coneixia aquest noi, perquè quan vaig entrar en relació amb el pare, el tenia estudiant en una universitat estrangera. I el bon senyor em deia: «Ja veuràs el meu noi quan el coneguis. És d'una intel·ligència fèrtil i d'una vocació i una voluntat úniques!» Després vaig conèixer el noi, el qual en tot el temps d'ésser a l'estranger no havia après ni un borrall, s'havia dedicat a l'eroticisme i en realitat no passava d'ésser un lluc mediocre, inepte per a tota mena d'estudi, la qual cosa no era cap obstacle perquè el seu pare estigués convençut que el tal noi era un Pitàgoras. Si el bon senyor hagués vist crua i directa la realitat del seu fill, s'hauria estirat els cabells, però com que vivia la seva il·lusió sobre el noi, era completament feliç. Són molts els pares que, entantament per una ambició esportiva, veuen en llurs fills uns possibles campions, i uns individus amb una salut a prova de bomba, quan l'autèntica realitat acostuma a ésser tot el contrari.

El cas més típic que he conegut d'home que vivia d'il·lusions, és un senyor que físicament i moralment era allò que en diem un bufat. Bufat de pell, de galtes, de bigoti, de vestit, de guants i de brillants. Menjava i paia meravellósament, i volia que totes les coses que li pertanyien i que depenien d'ell tinguessin la seva impertorbable opulència. Aquest senyor estava casat amb una dona raquítica i malaltissa, a la qual feia dur una vida agitada i brillant, com si fruis d'una gran salut. En una ocasió vaig veure aquesta senyora en un estat cadavèric que feia llàstima, i al cap de pocs dies, en trobar el marit i preguntar-li amb un aire mig de llàstima mig d'interès per l'estat de la seva senyora, ell, amb un aire d'una bona fe absoluta que destruïa tota possibilitat de cinisme o de fàccia, em va contestar: «La meua senyora està que petaa.»

JOSEP MARIA DE SAGARRA

MIRADOR Telèf. 23118

GUTENBERG, S. A. Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques Nàpois, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

CATALANS PEL MÓN

El vi de Perelada a la Kornhausplatz

Només en dies de festa grossa us adoneu que Berna és la capital de la Confederació Helvètica.

El francès de l'occident, l'alemany del nord i l'italià del sud omplen els costeruts carrers de trilingüisme. D'italià, poquet, poquet, una mica perquè no sigui dit. Si bé no oficialment, també es deixa sentir el frülès, idioma suís i que només parlen unes desenes de mils persones. S'assembla tant al català que cada vegada que el sentiu us doneu per alludat i ignoreu el cap d'una revolada.

Nomes en dies així us és donat presenciar una formació d'exèrcit suís. No fan tanta patxoca com els guàrdies vaticans, però tenen l'avantatge d'ésser suïssos de veritat, i d'altra banda són tan monumentals, cepats i ben alimentats com aquells.

Cada cantó, la seva bandera; cada ciutat, el seu color. Quants cantons i ciutats té Suïssa? La colorina que oneja arreu us en fa perdre la noció. Per tots els carrers, places i cantonades, les banderes dels cantons, ciutats i Confederació.

—La meua dona—salta ràpid l'empordanès—. Ara la cridaré.

Es de Soller i quan no parla l'alemany pregunta al seu marit referint-se a nosaltres:

—I do, d'on ve això?... Ah!... Vaja, vaja... quins mochachos, quins mochachos...

A un pany de paret hi ha una litografia del castell de Perelada. Dessota unes lletres barroques anuncien una marca de vins del mateix nom.

Un tros de Kornhausplatz

DE L'EMPORDÀ A MANIPULADORS DE «BEER»

La Kornhausplatz és el rovell de l'ou de Berna. Els patricis de la ciutat hi prenen les seves múltiples cerveses. Tothom hi passa una hora o altra. Des d'allí tot ho teniu a mà. A la seva esquerra, la famosa Torre del Relloger organitza cada hora el seu concert de campanes, mentre tot de ninots abillats a l'estil de l'època de la Reforma puguen i baixen per les parets fent els putxinells davant els nassos d'una caravana de turistes americans que han arribat suats de tant córrer per arribar a temps a l'audiició horària.

Tot el tipisme de la ciutat es sintetitza en aquella plaça. Enfront de la cerveseria de la Kornhaus, vella de segles i on hi ha una bota gegantina, materialment una casa, s'aixeca un altre edifici també arcaic i igualment autòcton.

Aquest tenia tota la fatxada acolorida de banderes. Una d'elles ens crida l'atenció: «Realment, es tractarà de la tricolor espanyola». El morat, fronteres enllà, l'interpreten tantost lila, tantost blau fosc. Fem-nos-ho explicar.

Entrem, damunt de la porta un rètol: «Cafe zu den Pyrenäen. Anem al taulell. Ens hi atensem junt amb un cambrer que amb la safata buida va a proveir-s'hi. Que hem de demanar?»

—De la bière, s'il vous plait.

—Vinga, Pep, deixa'ls estar aquests cantamanans. Primer posam a mi: dues blanques i dues negres Pilsen... Són per aquells «torrats» que sempre van morts de set i sempre tenen tard, saps?—assenyala vagament dues testes pelades i quadrades.

—Vatua! De Barcelona mateix? Jo sóc de Vilafranca.

—I jo, empordanès, de Perelada—afegeix al cor el del taulell, que sembla Josep Pla deu anys enrera.

Ara, en alemany, per mi sempre intel·ligible, crida un minyó ros que eixuga uns taules, i ens presenta.

—Mira, tu, uns que acaben d'arribar d'allà baix.

Es el seu germà.

Parlem com és del cas. Iniciem una d'aquelles converses que de primer es descombreixen coneixences mútues i després acaben sempre comprovant un parentiu de cosí valencià o qualsevol afinitat cognatícia entre els interlocutors.

Ens fan una mica de cicerones:

—Què heu vist de Berna, a veure?

Porto a les mans una guia il·lustrada profusament. Li assenyalo amb el dit els gravats de coses ja vistes:

—Això..., allò altre..., també hem vist aquests óssos..., també aquesta casa tan antiga i tan típica que he vist que era del segle XIII...

—Aquesta casa de Waisenhausplatz?

—Això mateix.

—Es propietat d'un de Figueres. Cada any ve uns dies. Cobra els lloguers i torna a marxar.

Esgotat el tema diríem monumental, pregunta:

—I, els bernesos, què?

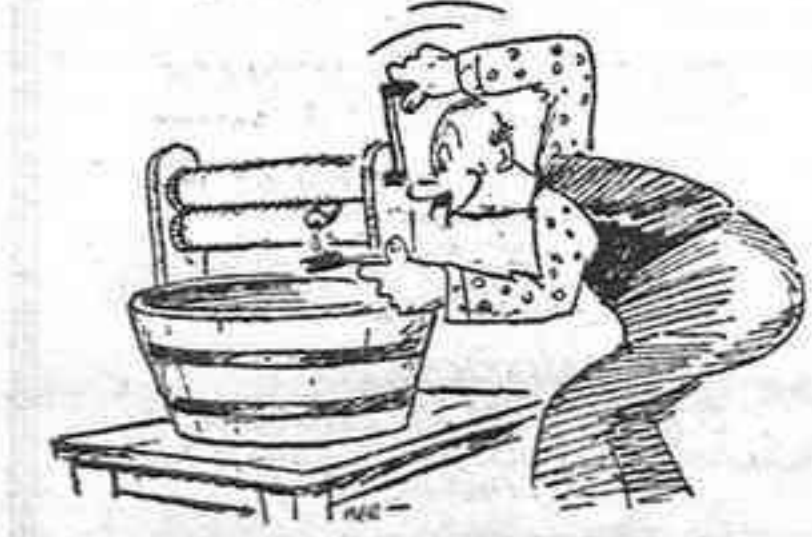
—Trepants.

—Les noies no són tan fines com les de Barcelona, eh?

—M'ha semblat observar que les dones no fan pas pendent amb el bon tipus masculí. Són una cosa diferent.

Anava a il·lustrar el que deia amb un exemple. Indicant una simpàtica senyora, que amb una maneta segava l'escuma dels dobles de cervesa tot cantant Lorelei, ja anava a dir:

—Per exemple, aquella senyora...

Les acaballes del tub de dentífric. (Sondagsnisse Strix, Estocolm)

Mirant a fora

Flandin i el llit

Alguns caricaturistes han aprofitat l'alta estatura de Flandin, la qual, d'altra banda, ha fet que per a l'amoblament del palau Matignon, no s'hagi trobat un llit, entre els del mobiliari nacional, capaç de contenir-lo.

Ja es contava que una vegada, obligat a sojornar en un poblet, per culpa d'una pana d'auto, Flandin va haver de dormir en un llit de ferro massa curt per a ell.

L'endemà, quan la mestressa li preguntà si havia passat bona nit, respongué Flandin posant-se la mà a l'altura dels genolls: —Sí, senyora; he dormit molt bé, però només fins aquí.

Lògica

Amb aquest mateix títol, hem trobat a la secció d'ecos de Le Figaro de París la següent nota:

«Un dia d'aquests, a Barcelona, uns paletes que no havien cobrat del contractista que els havia llogat, destruïren purament i simplement la casa que acabaven de construir.

En un barberia de la ciutat, un fadrí, entusiasmada per aquest gest poc banal, digué al seu client:

—Es un exemple que tots els obrers hauríem d'imitar: si no se'ns paga el que ens deuen, desfer el que acabem de fer. I prou...

—Perfectament—replicà el client—. Com que penso no pagar-vos, torneu-me a posar al cap els cabells que acabeu de tallar-me.»

«Slogan»

Es amb aquesta paraula que els anglesos designen una fórmula colpidora destinada a fixar l'atenció sobre un producte o sobre una obra. El seu ús s'estén cada dia més, i àdhuc hi ha cases que obren concursos destinats a triar el millor slogan, aplicat als seus productes, que després pugui servir per a la propaganda.

Una associació de concerts, per exemple, ha trobat el següent, que insereix en cada programa:

«Hom pot viure sense música, però no tan bé.»

Un altre «slogan»

Però un bon slogan l'ha publicat el Daily Mail no fa gaire.

Tots els diaris de Londres donaven gran importància a les converses franco-angleses.

El Daily Mail sota el títol Converses franco-angleses, publicava dues fotos de Laval, en l'una el ministre francès d'Afers estrangers té l'aire preocupat; en l'altra foto somriu. A sota, aquestes simples llegendes: Abans. Després.

Entre els anglesos, grans amateurs de slogans, ha tingut un gran èxit aquesta original ressenya.

Hugo Junkers

Hugo Junkers ha mort, a Munic, el 3 de febrer, a conseqüència d'una operació. Tenia setanta-sis anys.

Amb ell ha desaparegut un gran constructor d'avions, recercador infatigable, que

fins al darrer moment ha estat al peu de la feina. Sovint els negocis li anaven malament, des del punt de vista econòmic, però ningú no li discutí mai la probabilitat ni l'èxit tècnic de les seves creacions.

Obligat o no pel tractat de Versalles, el fet és que l'aviació comercial alemanya deu a Junkers tot el que és avui.

Mentre d'una banda dirigida la Junkers Co., de Dessau, fundada en 1895 i es dedicava a construir tota mena d'enginyers de calefacció per gas, d'altra banda explicava termodinàmica a Aachen (Aix-la-Chapelle), patentava el motor de cilindres oposats i començava els assaigs amb motor d'olis pesants. En 1910 patentava l'ala gruixuda i, en començar la guerra, es llançava a realitzar el seu principi de tota la vida: l'avió enterament metàl·lic; el primer fou construït en 1915. Dos anys més tard s'unia amb Fokker, però els dos constructors no s'entenen i s'havien de separar.

Quan Alemanya volgué eludir el tractat de Versalles i Dormier instal·lava els seus tallers a Suïssa, Junkers traslladava els seus a Moscú, i després es llançava a una política de transports aeris, a dintre d'Alemanya i a fora (sobretot a Amèrica del Sud), que és a l'origen de la Luftthansa.

En els seus darrers anys, ja no s'ocupava de la part administrativa, sinó només de la tècnica, de les seves empreses: Institut de Recerques Professor Junkers, Junkers Co. i Kalorifer Werk Hugo Junkers (aparells de calefacció per gas), Junkers Motorenbau (motors d'aviació, entre ells, un d'inventat per Junkers, l'únic motor d'oli pesant que donava algun resultat) i Junkers Flugzeugwerke (construcció d'avions).

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Alemanya i el pacte oriental

Benes ha dit, en un discurs recent, que l'any 1935 serà decisiu; o Europa assegurarà d'una manera estable la seva pau, o esclatarà la guerra.

Constatem, per ara, que l'any ha començat amb una intensa activitat diplomàtica i amb dos esdeveniments de notable importància: el viatge de Laval a Roma, que ha segellat les negociacions per a l'acostament franco-italià, i el de Flandin i Laval a Londres, que ha reforçat l'entesa franco-anglesa i ha portat a la conclusió d'un acord que no podrà deixar de tenir conseqüències decisives qualsevulla que sigui la tàctica dilatòria de la diplomàcia alemanya. El dilema que es presenta és molt

len—podia tenir un valor per a França mentre existia una Alemanya amenaçadora, però després de l'acostament franco-alemany esdevindria un pes mort per a França del qual aquesta ha de desfer-se. L'excip del govern hongarès, però, deixa entendre, sense gosar dir-ho, que les reivindicacions que Alemanya persegueix, pot tenir-les a expenses de les nacions orientals, sense excloure'n Rússia.

Entre els records de la nostra joventut hi ha el d'haver sentit d'un gran ministre de l'Exterior italià, el marquès Visconti Venosta, un sever judici sobre la mentalitat dels diplomàtics alemanys, deplorant que creguessin que els dels altres països

L'ambaixador Molke, el president polonès Moscicki i Goering

senzill: o Alemanya s'adhereix als acords de Londres, i implícitament als de Roma referents a la independència austríaca, i així entrarà en la col·laboració general per al manteniment de la pau, o bé ella i la illusa Polònia voldran restar fora de la gran combinació elaborada a Londres, i les altres nacions amb llur unió comuna faran impossible tota vel·leïtat bel·licosa germano-polonesa, almenys que no vulgui tractar-se d'un suïcidí, ja que a això es reduiria, donada la nova organització europea que es delinia, qualsevulla conflicte que els dos països volguessin provocar.

Molts, i amb raó, es pregunten quins poden ésser els motius que fan vacillar el govern de Berlín a acceptar els acords de Londres, que en el referent a la paritat dels armaments comporten una solució satisfactòria per al Reich, i al mateix temps garanteixen la seguretat d'Alemanya. Es precisament d'aquest punt que volem tractar.

Anglaterra—oblidada de l'error d'Asquith en 1914, que es desinteressà del conflicte austro-serbi—persisteix en la seva indiferència envers l'Europa central i oriental, tot i abandonar aquella política de splendor isolament que avui a Londres ja no és considerada saludable. Però no vol comprometre's sinó amb les potències occidentals, o sigui les que poden exercir una acció directa en cas de guerra, és a dir ajudar-la si ella ajuda. Excepcionalment—i més aviat platònicament—el Foreign Office s'ha adherit al pacte consultiu per a la independència austríaca.

França, en canvi, tot concedint un alt valor als acords de Londres, no pot desinteressar-se de les altres zones d'Europa que els anglesos consideren més enllà de llur zona d'influència. I, pel que es diu, a París es vol unificar, quant a Alemanya, l'acord de Londres i el pacte oriental. Però aquest últim ha topat amb una gran hostilitat a Berlín, perquè constrengueria a renunciar a tots els propòsits d'hegemonia envers l'est, que pel que sembla són també els de Polònia. Menys de vint anys són prou per a fer oblidar a Varsòvia coses que segles sencers haurien de fer recordar, com per exemple que mentre Rússia, en setembre de 1914, prometia que si els aliats guanyaven la guerra, seria restaurada la unitat nacional de Polònia, el kàiser es proposava d'estendre la dominació alemanya a les terres poloneses que pertanyien a Rússia. Pilsudski ha conegut, d'altra banda, quins eren els sentiments del Reich—del qual no es diferencia gaire el III—i no ignora que si Alemanya hagués guanyat la guerra, Polònia no seria el que és ara ni podria tenir pretensions de gran potència.

El comte Bethlen ha escrit en un diari de Budapest, no fa gaires dies, que després dels acords de Londres, França es desinteressarà de la Petita Entesa—la qual s'encaminaria així a la dissolució—i àdhuc Rússia ja no pot tenir cap importància per a la política del Quai d'Orsay. Bethlen, que està en cordials relacions amb el govern de Berlín, ha volgut fer un servei als seus amics, fent conèixer quins són els fins de la diplomàcia que dirigeix von Neurath. Aquests es resumeixen en poques paraules: Alemanya està disposada a acceptar el que li ha estat ofert després de les converses de Londres, però vol que li deixin les mans lliures cap a l'est, i per tant que es renunciï al pacte oriental. La Petita Entesa—pensen a Berlín, però fan dir-ho a Beth-

són d'igual sensibilitat que ells. El mateix són avui, ja que suposen que França pot trencar uns compromisos que té, només perquè a la Wilhelmstrasse li ve de gust.

Les paraules del comte Bethlen, a més a més d'ésser destinades a fer un servei a Alemanya, miren de fer sorgir desconfiances envers França en els països de la Petita Entesa. Però aquest ballon d'essai llançat pel magnat hongarès pot considerar-se fracassat i incapaç de desvetllar cap suspicàcia a Praga, Belgrado o Bucarest.

A Berlín es continua fent, com sempre, un doble joc, això és, acoblant una sèrie de maniobres a les negociacions diplomàtiques normals. Actualment, el govern de Berlín maniobra amb intensitat per tal d'evitar l'acostament franco-rus, i encara més l'anglo-rus. Sembla que ens tornem a trobar en el període 1904-1907, quan Delcassé prengué la iniciativa d'una entesa entre Londres i Sant Petersburg que havia d'ésser el corollari de l'Entesa Cordial. El govern de Guillem II reeixí durant tres anys a impedir que Delcassé realitzés el seu pla. El kàiser es valgué de tota la influència que podia exercir sobre el feble ànim de Nicolau II a fi d'evitar allò en què ell veia un perill per a Alemanya. En 1907, per últim, Izvolsky, ministre d'Afers estrangers de Rússia, reeixí a imposar la seva voluntat i així s'arribà a aquella Triple Aliança que després havia d'adquirir tanta importància. Guillem II no pogué empassar-se aquell fracàs de la seva diplomàcia i en 1910, quan Sazonov, que substituï Izvolsky, acompanyà el tsar a Potsdam, el kàiser li aconsellà que induís el govern rus a organitzar Xina militarment. Dos anys més tard, Sazonov va comprendre què volia el kàiser amb els seus consells amistosos: que Rússia tingués feina a l'Extrem Orient mentre es desenrotllava una guerra europea.

Una de les bases de la política dels Hohenzollern fou la d'evitar qualsevulla entesa o amistat entre Anglaterra i Rússia. Els fets que hem evocat i que es refereixen als anys precedents a la gran guerra, ens fan pensar que la tàctica política alemanya no ha canviat, amb Guillem II ahir, amb Hitler avui. La diplomàcia alemanya, no podent avui maniobrar a Moscú, maniobra a Tòquio, amb la mateixa finalitat que en temps de l'emperador: distreure Rússia amb un conflicte amb el Japó. I, al mateix temps, l'ambaixador comte Bodorfó maniobra a Londres a fi d'accentuar la fredor de relacions entre el govern anglès i el soviètic. Ja sabem a què va dur la política imperial; a què durà la hitleriana?

Laval, trobant-se enfront d'una situació quasi anàloga a la que Delcassé va saber resoldre, està donant proves d'una habilitat comparable a la del seu antecessor, i com ell ha iniciat la seva obra al Quai d'Orsay amb l'acostament franco-italià. Amb el pacte oriental i els acords de Londres, es realitzaria, si no de nom de fet, un acostament anglo-rus.

El deure actual de les cancelleries és d'evitar que la política del III Reich porti als mateixos resultats que la del I. Acords de Londres, pacte oriental, Petita Entesa i Unió Balàntica, poden bastar a impedir-ho. Alemanya té la porta oberta; si vol la pau, que entri en la gran combinació; si no, les tràgiques responsabilitats del passat no poden sinó augmentar.

TIGGIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047: BARCELONA

EL CINEMA

Americans, anglesos, francesos i espanyols

Es impossible donar en una fórmula l'essència del cinema nordamericà, i això per la senzillera raó que ha sabut fer-se prou elàstic per no deixar-se emprar d'una fórmula única. Aquesta ha estat una qüestió vital per assegurar-se, com així s'ha esdevingut, la supremacia. Si el cinema americà no s'hagués emancipat d'una perillosa uniteralitat, no hauria pogut conquerir, com ho ha fet, tants públics diversos. I també, tinguem en compte com és de convencional, en el fons, parlar de cinema americà, puix que els que no són americans i hi intervenen són legió, per no dir majoria.

Si no hi ha manera d'encloure en una breu determinació la característica d'aquest cinema, en canvi sí que es poden assenyalar maneres pròpies del cinema americà, i dir per exemple com el gènere gangster, el gènere periodístic, són peculiars d'ell i difícils de trobar fora seu, talment com si fossin maneres especials, capaces solament de prosperar en el clima que es respira en terres de Hollywood. I també pot assenyalar-se la correcció formal com una característica persistent que si no afecta el contingut, que pot ésser tan divers com vulgueu, en canvi defineix el *métier*, tan important aquí, on la part de l'artífex juga un rol, capaç a estones de fer innecessària la part de l'artista!

tela, ja que avui l'existència de l'altre món està molt posada en dubte i els americans saben molt bé que si hom vol captar-se els favors del públic, cal arranjar-ho tot convenientment des d'aquí. I el públic, diguin el que diguin uns quants entesos, es deixa captar i encara dona les gràcies.

Els anglesos van endavant en la seva producció nacional. Intel·ligència i humor comencen a ésser característiques destaca-

Claudette Colbert

Hi ha receptes emprades també sense confusionisme i eficàcia que veuen i reueuen una i mil vegades en els films americans, talment com si fossin d'eficàcia eterna. Diríeu si amaneixen un film, com diuen a la província de Girona, talment si fos un plat de cuina. Tant d'això, tant d'allò. Ben escampat i repartit, i apa, endavant. Així, per exemple, en *Simfonies del cor*, un film que acaba d'estrenar-se.

Aquest film és d'aquells de fer plorar. No hi falta cap refinament per aconseguir-ho. Hi ha a Hollywood especialistes en això que en saben d'allò més. Però els realitzadors han pensat que, a còpia de fer plorar, potser fastiguejarien alguns espectadors que estudien per cinics. Aleshores s'han afanyat a posar unes quantes escenes alegres, en les quals Claudette Colbert pot desentendre's del seu posat de mare dissortada i fer l'ullet als espectadors amb aquella malícia que tan bé li escau. Això descomptant el final feliç, absolutament imprescindible si no es vol espantar la clien-

des de la seva naixent producció. Vegeu, després de l'exuberant Enric VIII, aquest Charles II que es projecta amb el títol de *Nell Gwynn*. Una pel·lícula remarcable, un espécimen de l'estil galant en el cinema, sempre, així sí, dintre la mesura que comporta un tacte segur i un humor fi, que sap filtrar-se per tot arreu. I una actriu de primera classe, Anna Neagle.

Si més no, hem citat el film, perquè hem pogut comprovar que la seva projecció no era concorreguda en la mesura que s'ho mereix. Un film que havia passat per alt, a desgrat dels seus mèrits.

Un francès, Abbadie d'Arrast, va donar un film espanyol, *La traviesa molinera*, que amb l'ajut de la crítica cinematogràfica d'aquí va conèixer un fracàs estrepitos, tot i tractar-se del que es tractava. Els lectors que l'han vist saben el que era, i els que no l'han vist poden vigilar si el reestrenen per afanyar-se a anar-lo a veure. Ara un altre francès, J. Gremillon, ha fet un altre film espanyol que, no passeu ànsia, no fracassarà. Podeu estar ben segurs que n'hi ha per unes quantes setmanes. Així que es tracta de freres i monges, la producció nacional aconsegueix grans èxits.

Es de la condició del frare no ocupar-se per res del cinema. Creiem que tots hi guanyaríem si el cinema deixés també en pau els freres. El que pot fer-se, si no es comprèn el misteri de la vida monàstica, és reverenciar-la, i si hom no és capaç d'això, queda el recurs de no recordar-se per res de la seva existència. Si ens empenya que Claudette Colbert en *Simfonies del cor* s'embragui i faci simplicitat per ofegar les seves penes, encara és molt, però molt més, empipador que facin frare a un home pel mateix motiu. I si aquest frare canta un cuplet amb lletra de no sabem qui i amb música del mestre Serrano, aleshores ja hem arribat a un d'aquells límits amb els quals mai de la vida no ens reconciliarem.

Tanmateix no tenim cap inconvenient a reconèixer que la part material del film, fotografia, presa de vista, so, és impecable i immillorable, i encara més, que la selecció dels tipus i del paisatge revela un home intel·ligent, però un home que ha fet el que havia de fer i de la manera que ho havia de fer, d'acord amb un encàrrec de gent que sap perfectament el que vol. O si no, les cues del Capítol en donen testimoni! El lector endevinarà de quin film parlem.

Josip PALAU

PANORAMA

Profecies

Winfield Sheehan, vice-president de la Fox, ha declarat el següent sobre la producció cinematogràfica de 1935:

«En els films de 1935 hi haurà sobretot comicitat de la bona, bona música i drames moderns, basats en històries senzilles però fortes. Els artistes nous vinguts a la pantalla durant l'any passat continuaran imposant-se més que mai. Aquests nous vinguts, procedents de totes les parts del món, ofereixen tipus nous i interessants, personalitats fortes i captivadores. La campanya que s'ha fet per a eliminar certs elements dubtosos dels films durà els seus fruits, car els productors cercaran una alta qualitat moral i un diàleg superior. Crec que el millorament de la qualitat i del caràcter moral dels films en 1935 tindrà com resultat de permetre nous rècords de recaptació.»

Un film sobre Kiroff

La societat soviètica Seizkino-chronica acaba de realitzar un film sobre la vida de Kiroff, recentment assassinat a Leningrad. Eisenstein diu que aquest film és un dels millors documentals que mai hagi vist. Altres personalitats soviètiques, com la vídua de Lenin, el professor Schmidt (cap de l'expedició del *Txeliuskin*), etc., declaren que aquesta pel·lícula testimonia la mestria a què ha arribat el cinema soviètic en el setzè any de la seva existència.

Refilmació de «Variété»

A Joinville, Nicolas Farkas reprèn la cèlebre *Variété* de Lia de Putti i Emil Jannings.

—Sinó que—declara el postor en escena—, aquesta vegada acabarà bé. Recordeu l'escena cruel del trapezi, en la qual els dos rivals es contempen i un dels dos ha de morir? No vull deixar el públic amb una impressió tràgica, i el desenllaç dels amors de l'heroïna i dels dos acróbates és diferent.

En la versió alemanya treballen Anabella i Hans Albers. En la francesa, Fernand Gravey i Jean Gabin.

Douglas & Mrs.

Douglas Fairbanks, ex-marit model de Hollywood, i la seva promesa lady Ashley

Historieta de Hollywood

No és d'ara, però tanmateix no s'ha esbravat. Es filmava *Grand Hôtel*, i la quantitat de grans estrelles reunides no deixava de provocar algunes dificultats. Sobretot, un desacord separava Joan Crawford i John Barrymore. Aquest, quan sortia de perfil, volia sempre mostrar el seu perfil dret, cosa que hauria obligat Joan, treballant amb ell, a mostrar el seu perfil esquerre.

—Es impossible!—deia la bellíssima Joan.—El meu barret em tapa la meitat del meu perfil esquerre!

—Però, caríssima Joan—replicava John—, el meu perfil dret és una veritable tradició a l'escena cinematogràfica!

—Mr. Barrymore, el públic s'estima més veure'm remenar el... tres segons, que tots els perfils de tots els Barrymore!

L'edat del paper

Rodant *L'illa del Tresor*, els tècnics del so hagueren de resoldre un problema difícil. Es tractava de donar el soroll d'un barril ple de peces d'or estavellant-se a terra i escampant el seu preciós tresor.

Era de tot punt indispensable tenir peces d'or, car el dring d'aquest metall és inimitable. Però: on trobar-ne en quantitat suficient?

Es decidí demanar l'auxili del Departament del Tresor, de Washington. Cursada l'oportuna demanda, la resposta fou aquesta: «Creiem inútil intervenir. Stop. Supliu amb mitjans a vostra disposició. Stop. Públic actualment perdut costum dring or.»

Gran èxit al TIVOLI de la meravellosa producció d'ambient oriental per

CINEMA I LITERATURA

Al marge de "Manuela"

Noies d'Uniforme fou un dels èxits més grans de les passades temporades de cinema, i tant com les qualitats cinematogràfiques i tècniques de la realització, contribuïren a fer-ne un film d'aquells que se'n parla llargament, el seu tema i les possibilitats de tota mena que contenia.

Era, abans que tot, una novetat. Oferia al públic cansat d'històries d'amor un xic carrinlones, amb l'inevitable *happy end*, tranquil·litzador d'espirits càndids, una visió intensa d'un tema, gairebé pedagògic,

sense amagar, el conflicte tràgic; l'alternativa del sentiment i del detall irònic. Potser això és degut a una perfecta penetració temperamental—o a una simple, decisiva, cooperació en la filmació—entre l'autora Christa Winsloe i la directora del film.

Així doncs, llegir la novel·la es veure el film, amb l'avantatge de més de poder arribar a una perfecta reconstrucció del passat de Manuela i del de la senyoreta Elisabeth von Bernburg. Es actí on la discreció de l'autora es palesa millor. Mentre ens conta

Una escena de «Noies d'uniformes»

però d'una gran intensitat dramàtica. L'amor entre la professora i la deixeble, el seu tràgic acabament, eren—a més de la novetat que encloïen—un tema de discussions, de comentaris: El film, fet amb prou gràcia, deixava, però, vagament esfumada la psicologia d'aquell dels dos personatges on residia la consciència de la realitat i de la transcendència dels sentiments. Mentre Manuela, la deixeble, se'n mostrava apassionada, totalment sincera, en Dorothea Wieck era impossible d'escatir l'abast exacte i la naturalesa autèntica del personatge que encarnava en el film. Altrament, tot: les mitges paraules, les coses més suggerides que dites, impedia de sortir de dubtes.

Legint la novel·la que inspirà el film, suava apareguda en català (*Manuela. Novel·la del film «Noies d'Uniformes»*), la veritable psicologia dels personatges, les seves motivacions sentimentals, la gènesi d'aquell amor, apareixen clarament. I més encara que per les possibilitats que el llenguatge ofereix, perquè poques vegades s'ha arribat a una tan perfecta penetració entre un llibre i la seva filmació.

No és sols una qüestió d'estil. Són molts els escriptors que en escriure recorden, en la tècnica de les descripcions o en el muntatge de les novel·les, les imatges mòbils del cinema. Aquí, entre llibre i film hi ha una perfecta penetració. La novel·la té el mateix to de grissalla que el film; la mateixa suavitat d'exposició, que cobreix,

tota la història de la noia des del naixement, les notícies de la professora són vagueres. Una de les noies conta—una xafarderia de tercera mà—la història del seu matrimoni fracassat. Així i una conversa ingènua amb Manuela sobre la vida futura de la noia aclareixen perfectament l'abast veritable de la personalitat de la senyoreta von Bernburg. Malgrat seu, malgrat els seus esforços de contenció, esdevé una mena de Don Joan enfront de les deixebles, que es troben en aquell moment perillós en l'adolescència, de la confusió dels sentiments.

La novel·la ens explica també el perquè de la passió de Manuela. Hi ha uns antecedents familiars—el temperament del pare, l'ambient de petita noblesa de vida necessàriament nòmada per la carrera militar del cap de família—que justifiquen el seu temperament de mena sensual, mentre la passió per la seva mare morta i el moment en què esdevé, la necessitat d'una persona a qui confiar-se, expliquen el perquè del ràpid lliurament total a la nova passió. En un temperament així no fa estrany el suïcidi final, ni tot l'entrellat de petites qüestions, de matisos que contribueixen a esclarir tota la sèrie de motivacions sentimentals de la noia.

RAMON ESQUERRA

FEMINA

Reaparició de la gran actriu

Un film lleuger, frívol i ple d'humor

METROPOL

Tarda i nit, l'èxit veritat i contundent de la temporada

Senyora, vegi

LA DAMA DE LAS CAMELIAS

d'A. Dumas fill. Dirigida per F. Rivera, sota la supervisió d'Abel GANCE. Exclusiva: JAUME COSTA

HOY EL TANGO EN BROADWAY CATALUÑA GRACIA ALEGRIA MUJERES MELODIA

ES UN FILM PARAMOUNT

NOTICIES CURTES

- George Arliss, l'inoblidable actor de *La Casa dels Rothschild*, encarna el duc de Wellington en *The Iron Duke*, dirigit per Victor Saville.
- Geza von Bolvary, el director d'*El darrer vals de Chopin*, ha de portar a la pantalla la vida de Mozart, amb *El Rapte del Serrall* com a tema.
- Jacques Natanson ha començat a rodar, al Circ d'Hivern de París, *El Cloven Bux*, on es veuran escenes de dressatge de feres.
- Harry Lachmann posa en escena *L'Infern de Dant* per a la Fox.
- Frank Capra, director, entre altres films, del deliciós *Succet una nit*, ha de donar uns cursos de cinematografia a la Universitat Southern California.
- El nou film de King Vidor, *Nit de noces*, és interpretat principalment per Anna Sten, Gary Cooper i Ralph Bellamy.
- El 4 de febrer, el ministre de la Propaganda del Reich, Dr. Goebbels, ha inaugurat els Arxius del Cinema Alemany.
- Harry Langdon reapareixerà. Rodarà films curts per a la Columbia.

ACTUALIDADES RAMBLA de CATALUÑA 57-Tel.11701

Continua de 3 tardes a 1 matinalada SEIENT ÚNIC: 1 PESSETA

Un documental inoblidable 1.ª Etapa De Beirut a l'Himalaia

EL CRUCERO AMARILLO

Dilluns, 2.ª Etapa: Himalaia, sostre del món

COLISEUM

La més deliciosa de les stars

CLAUDETTE COLBERT EN

SINFONIAS DEL CORAZON

En la més orga i capreudora de les seves creacions

Es un film Paramount

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió continua de 3 tardes a 1 matinalada SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS Interessants reportatges U. F. A. (exclusiu)

Una mosca ha caigut a un vas cultural microscòpic

LA CENDROSA dibuix color

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL (exclusiu)

EL NAIXEMENT D'UN RIU Bellíssima documental

LES LLETRES

Panait Istrati

Panait Istrati ve de París com jo mateix, però per un camí més curt que el meu: va cap a la Dobruja. En el seu tercer retorn a Romania el retrobo ara per primera vegada, precisament quan fa deu anys que el vaig conèixer enmig de la seva llavors encara jove glòria; fou aleshores quan encara feia poc que aquest il·lustre vagabund havia estat recollit per Romain Rolland, quan a Niça, al bell mig de la Promenade des Anglais, va intentar suïcidar-se amb una navalla de barber i on el metge

la llussor dels d'un condemnat a una mort propera.

No ha heretat ni la robustesa de la mare, la camperola romanesa, ni l'agilitat del pare, el contrabandista grec. Està malalt dels pulmons, físic en un grau molt avançat; però encara no està acabat, encara no dona la impressió d'haver abandonat la lluita; és vívid, bellugadís i li agrada enraonar; i com parla, Déu meu! És el tipus del rondallaire oriental. En això té una personalitat acusadíssima; parla hores i hores sense

Panait Istrati a l'escola de sordmuts de Sim Teropol (Crimea) en 1929

va trobar-li al damunt, escrit en un francès no massa correcte i en paperots de totes menes, el manuscrit de la seva primera novel·la. De llavors ençà, no solament aquest manuscrit, sinó tota una col·lecció d'obres han estat donades per ell a la literatura universal, i a través d'elles hem pogut fer coneixença amb l'antiga i la nova, amb la gairebé ignorada Romania.

Els personatges de Panait Istrati la bella Kyra Kyraina, l'oncle Anghel, l'agitador Cosma, s'han obert camí en vint pobles diferents i la història de llur vida ha estat traduïda a vint idiomes. El pelegrinatge pel Danubi, els ports del mar Egeu, les illes de l'arxipèlag grec, Estambul i Pera, Brusa i Smirna, Port Said i Alexandria, ciutats per les quals va passejar el seu vagabundatge heroic; el Vesubi, en les vertents del qual va reposar els seus ossos dels dies i més dies de caminar sense altre aliment que les plantes que ell mateix collia del ric però malagradós sol napolità; la seva entrada d'amagat a Suïssa, on va apendre el francès llegint les obres de Rousseau, fins arribar a Niça, on, com tants n'hi ha, degué guanyar-se la vida retratant els turistes fins que va decidir llevar-se la vida. Afortunadament, el destí li va treure de les mans l'eina suïcida.

Llavors tenia quaranta anys: flac, malalt i pobre. Ara en té cinquanta i no és gaire més ric, igualment flac i està molt més malalt. Els seus ulls—dos focs fosforescents com els dels felins—, que tan estranyament han fulgurat sempre, tenen ara

cançar-se, i hom no es cansa mai d'escoltar-lo. Joseph Kessel conta que ha estat una vegada amb Panait Istrati assegut a Montparnasse a la nit des de l'últim metro fins al matí al primer metro, escoltant-lo sense sentir ni una sola vegada la necessitat d'interrompre, sense ni poder preguntar res.

Jo, en canvi, sento aquesta necessitat; però, malauradament, d'aquells coses que a mi m'interessen més, no li agrada parlar-ne. Al que diu en el seu llibre sobre Rússia, no ha d'afegir-hi res. Aquest llibre és el fruit de la més amarga de les decepcions.

Un dia Panait Istrati havia desaparegut de París, hom no el trobava ni a la Rotonda, ni al Café du Dôme, ni a Dupont Cyrano, ni enlloc. Aquells que el feien a la seva estimada Niça també s'equivocaven. Istrati havia anat a Rússia sense dir res a ningú, de cop i volta. Havia anat al país de la igualtat, de la justícia i de tots aquells ideals pels quals ell havia escrit, lluitat i passat fam. Tothom sap com va tornar: materialment desfet, de tal manera que va recloure's en el seu poble de Romania i allí va passar anys abans no va tornar a aparèixer per París. Ara ha deixat novament França, ha passat una temporada a Niça i Cannes tractant de restablir-se, partint amb els seus camarades de París els diners que li ha produït el seu llibre sobre Rússia. N'hi varen restar prou per a poder viatjar i esperar que li serà concedit d'acabar-lo.

M. W. ULLMANN

"Almanaque literario, 1935"

La idea de publicar un almanac en el qual es pugui seguir tot el moviment literari de l'any que acaba no pot ésser més encertada i, realment, pot esdevenir una obra important i de gran interès.

Convencuts d'això, sense dubte, Guillermo de Torre, Miguel Pérez i Esteban Salazar han emprès la publicació de l'*Almanaque literario, 1935*. És innegable que en la distribució de notícies s'han acostat molt a donar una obra perfecta; totes les manifestacions literàries—i extraliteràries, sovint—hi són ressenyades i no pot ésser discutida l'autoritat de la majoria dels col·laboradors.

Però *Almanaque literario, 1935* té dos grans defectes, el segon dels quals tenim el deure de remarcar i el primer és tan constant i manifest que callar-lo gran badqueria fóra.

El primer és l'enorme quantitat d'errades, que un esperit d'elegància fa que considerem en llur majoria d'impremta, que omplen les tres-cents pàgines de l'*Almanaque literario, 1935*.

Aquestes errades són de tota mena: des dels grans títols que diuen

«CONMEMORACIONES CENTENARIO DE LOPE DE VEGA

—1735 [sic]-1935— (pàg. 24), a rares i absurdes adulteracions dels noms propis, especialment catalans, entre els quals cal remarcar: «Augusto Esclasans» (156), «El éxito popular es este año para Josep Janés i Olivé—que se llama en Genera i Oliver» (281), «José María Lejona [llegiu: Sagarra], el gran poeta catalán, fecundo y fácil dramaturgo, estrenó con fortuna en Madrid una traducción de su *Mesón de la gloria*» (84).

Això, i el fet que a la meitat del llibre canviï la classe del paper—empitjori considerablement—dona a l'*Almanaque literario, 1935* un to de poca serietat i provincialisme molt remarcable.

Però, a aquest to provincial de l'exterior respon, també, el contingut. De màxim valor provincial és la sessió *Terulias literarias*, on fa l'efecte que el món literari espanyol és reduït a «dos circulos» i «dos cafés», i on es donen relacions tan interessants com aquesta: «En *Negresco*. — «Peñas» transplantadas de otros cafés, en su mayor parte del vecino. Así ia que forman, junto a León Felipe—tornado momentáneamente de las Américas—Jorge Rubio, Fernando Durán, el pintor Galicia...» En fi, semblen les notes de societat d'un diari comarcal i responen exactament a aquella exposició de «munillo literario».

El segon defecte greu de l'*Almanaque literario* és que la literatura nacional catalana és inclosa dintre les rubriques *Mapa de España Regional—La literatura en los pueblos*. I en el capítol destinat a Catalunya solament hi consten obres escrites en català. Això no tindria res de particular si aquest capítol estigués a part, però estant entre Andalusia, Aragó, Astúries, Canàries, etcètera, crec que el que hi esqueia era ressenyar les obres en llengua espanyola que hagin aparegut a Catalunya. No hi ha dubte que, a Catalunya, formada, ja per escriptors castellans que hi viuen, ja per uns pocs catalans que escriuen en llengua espanyola, existeix una branca de la literatura castellana, la qual és, certament, de més importància que la branca aragonesa, per exemple. Doncs bé, aquesta literatura espanyola de Catalunya és menystinguda en el present *Almanaque literario, 1935*, i en canvi la nostra literatura nacional—el mateix cal dir de les altres terres de llengua catalana i de Galícia—ocupa el lloc d'aquella sota *La literatura en los pueblos*.

MARTÍ DE RIQUER

El cirurgià. — Caldrà dormir-lo. El malalt. — Esperis, que comptaré els diners que duc a la cartera. (Tout à Vous, París)

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la LLIBRERIA **Louis Bergé** Rambla del Centre, 19 Telèfon 23118

Kiosque Français Rambla dels Estudis, 7 (Davant l'Acadèmia de Ciències)

ELS LLIBRES

Charles Dickens, *Les grans esperances de Pip* (Biblioteca «A Tot Vent») — Christa Winsloe, *Manuela* (Editorial Atena)

Després de la meravellosa traducció que feu Josep Carner del *Pickwick*, de Dickens, la publicació d'aquestes *Grans esperances* confirma que el nostre gran poeta i les Edicions Proa continuen el seu pla de traduir i editar les principals novel·les del genial autor de *David Copperfield*, i fa

Dickens

creure que no trigarem gaire a poder assaborir també en català, a més d'aquesta que he anomenat darrerament, el *Dombey and Son* i els *Hard Times*, que, pel meu gust, són, amb les que ja tenim traduïdes, les obres més importants de l'immortal anglès.

Quina lliçó és, per als novel·listes de tots els temps, la lectura d'un llibre de Dickens! L'entrebanc més gros, que consisteix a donar massa importància a les pròpies experiències, és superat en Dickens —l'escriptor que tragué dels seus records d'infant dissortat la inspiració i la trama de les seves obres més importants—amb l'ajut precíoc de la seva fantasia i de la seva tendresa. Una tendresa, però, que és l'origen del seu finíssim humorisme.

Si en alguns moments es desnivella l'equilibri a profit de la tendresa, i un excés de sentiment amenaça ofegar la humanitat de la novel·la, com en l'*Oliver Twist*: o en *Little Dorrit*, i en d'altres la fantasia domina, com ara les històries nadalencques, i en alguns és l'humorisme el que regeix la narració com en el *Pickwick*, el gust instintiu de Dickens, el seu talent de novel·lista i la seva condició de poeta saben reeixir sempre.

Les Grans Esperances de Pip, no tan sentimental com l'*Oliver*, ni tan autobiogràfic com el *David Copperfield*, es manté en un equilibri perfecte entre el meravellós i el real. El misteri d'unes grans esperances per al dia de demà guia la carrera de Pip, i l'aparició, a la primera de la seva vida, d'aquell forçat evadit, acaba de crear un prestigi d'irrealitat que marca el destí del minyó orfe. Novel·lista perfecte, Dickens no deixa lluir ni un moment l'acció, i crea dotzenes de personatges, plens d'una vida extraordinària, que sobreix les planes del llibre, mentre va descabdellant l'argument de la seva història. Joe, Biddy, els Pockets, el senyor Jagger, típicament dickensian, la ideal Estella, i sobretot aquella singular senyoreta Havisham, que ha volgut deturar la vida en la llunyania nit de les seves noces, formen a l'entorn del protagonista, simpàtic com sols saben ésser-ho els herois de Dickens, una divertida galeria de figures inolvidables.

Mentre llegiu les pàgines de *Les grans esperances de Pip* us adoneu de com el seu autor us fa acceptar com a indiscutibles les aventures més insòlites, com aquells personatges que us ha presentat viuen pel seu compte una vida molt més plena de sentit que la nostra, i tota la màgia feta de tendresa i fantasia de Dickens us lliga amb el seu encís. Cal dir, però, que aquest encís ha estat conservat intacte pel traductor Josep Carner, que amb el seu català gustós i acolorit, apte per a tots els matisos de la poesia i de l'humorisme, ha sabut fer de la seva traducció un veritable model de fidelitat a la lletra i a l'esperit de l'autor.

El teatre, i sobretot el cinema, amb la inolvidable adaptació dirigida per Leontine Sagan i que presentà MIRADOR en una de les seves sessions, han fet famosa la no-

vella de Christa Winsloe, *Manuela*, o *Noies d'uniforme*. A Alemanya ha hagut de restar incèdita, però en diverses traduccions ha estat donada a conèixer arreu del món. Una nova editorial catalana presenta ara el llibre en català, en una bona traducció de Pau Cirera, i inicia les seves tasques amb un volum que té totes les característiques de presentació ben alemanyes i que, sense ésser sumptuós, és bonic.

Manuela és la història d'una infantesa. Tot el drama interior de la pensionista, fins a culminar en el suïcidí, és detallat minuciosament en la novel·la amb un estil que acusa, en la construcció i en el ritme, la influència de la tècnica cinematogràfica. Així, la naixença de la noia, l'ambient que volta els seus primers anys, els pares, els germans, ens són revelats mitjançant escenes característiques. La mort de la mare ve a produir un buit tràgic en l'esperit de Manuela; un buit que ella cercarà instintivament de curullar com pugui. Paral·lelament amb la seva crisi afectiva, la pubertat encén en la noia les vaguetats del sexe que cerca un objecte que sublimi els seus neguits. Quan el seu pare decideix, per treure's de damunt els mals de cap de l'educació de la noia, posar-la en un pensionat per a filles de militar, la crisi afectiva de la noia culmina amb la devoció incontrolada envers la senyoreta von Bernburg, com uns mesos abans culminava amb l'amor per la mare de Fritz. I aleshores es fa més agut el contrast entre la delicadesa d'aquella jove sensibilitat mancada d'amor i la rígida disciplina prussiana del col·legi. Tota aquesta darrera part, fora algun petit detall que ajuda a crear l'ambient psicològic d'aquell eixam d'adolescents, ha estat seguit fidelment pel film, netament superior al llibre en el valor emotiu d'alguns moments, sobretot en el *crescendo* d'angoixa que culmina amb el suïcidí de Manuela.

En aquest llibre som molt lluny de Dickens. Cap relació entre les infanteses ma-

Christa Winsloe

laurades a l'estil de Pip o Oliver Twist i les adolescències febriles que un sistema pedagògic forassenyat oprimeix i deforma. Hi ha també poesia, en aquesta *Manuela*, però és una poesia molt dolçosa, que les turbulències inconscients del sexe ensoqueixen. No val, però, a cloure els ulls davant d'uns problemes tan greus i tan permanents com els que ens presenta, en *Manuela*, o *Noies d'uniforme*, estudi ple de delicadesa i de veritat d'una evolució psicològica d'adolescent, la novel·lista alemanya Christa Winsloe.

RAFAEL TASIS I MARCA

Vegi's a la pàgina 8 la nota necrològica sobre Georges Lenore.

Importants rebuixes per ampliació SECCIO A MIDA

JAUME I, 11 Telèfon 41655

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Telèg.: "Carburas"

BARCELONA Mallorca, 232

Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES I FERRO SILICI : : SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL -de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PAPER DE FUMAR

SANT JORDI

FI-RESISTENT - MIG COMBUSTIBLE ESTOIG: 10 CENTIMS

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions PROJECTOR

Josep de Togores

Feria tant de temps que subsistia l'absència de Togores en les sales d'exposicions, que quan ha retornat ha estat imprescindible presentar-se amb un contingut ben nombrosos que situés exactament la vàlua d'aquest artista, no massa divulgat en el gres dels nostres aficionats.

Aquesta causa, que aduoc nosaltres considerem imprescindible, ha fet que la pintura se'n ressentís una mica, com a con-

nada per vermells, etc., etc., i enfrontar-lo amb un altre conjunt, que sota uns mèrits pictòrics indiscutibles, ofereixen totes les dificultats catalogadores emanades per aquella diversitat a la qual ja ens hem referit.

Cal però determinar la gran qualitat de Togores i solament fer aquest incís com a un esdeveniment fatal que s'ha hagut d'acabar a l'exposició per tal que adquirís un caire revisionista de la seva obra tant de temps privada del contacte públic.

Revisió que, repetim-ho, es decanta sen-

Josep de Togores — Pintura

seqüència del natural congestionament i diversitat, que no és pas el que convé a una obra com la de Togores, que per raons nascudes del seu propi interès demana una contemplació no exempta d'una certa similitud amb aquella meditació conduïda per l'obra que va del cerebral a la cosa més artísticament pura.

L'exposició inaugurada dissabte passat creiem que ha de servir més per a demostrar la categoria importantíssima del seu autor que no pas per a ésser assenyalada ni com la millor que ha portat a cap, ni com la que tanca les teles més reeixides.

Es una exposició per a ésser arxivada

siblement a acordar el formidable grau a què ha arribat aquest art tan personal de Josep de Togores.

Manolo

El nostre gran Manolo ha presentat a les Galeries Syra una petita col·lecció que, malgrat la seva reduïda proporció numèrica, aconseguix un interès tan viu que pot compararse a les de més ressonància pública.

Es un aplec propi per als que han descobert en Manolo la seva rellevant genialitat, de la qual han després la connexió íntima amb les petites obres mestres que sense parar porta al món de la realitat, petits focus d'humanitat i de corpenedora visió psicològica, amants per una estètica *sui generis* imponderable.

El torero i la ballarina són dues peces d'una legítima importància, magnífics compendis de l'art de Manolo, capaçs per si sols d'explicar a bastament l'assignatura que en la història de l'art té al seu càrrec aquest sublim *causeur*, sublim artista i així mateix home sublim de la millor marca, que és precisament on s'escau la força motora que l'impel·leix a la seva eminença.

Es aquest to d'home, en la seva interpretació artísticament filosòfica, d'on Manolo treu la complexa constitució moral de les seves figures, que sense cap mena d'exageració són tan explícites com poden ésser-ho els

Miquel Farré — Xops i àlbers

Donatello i tots els altres casos terriblement personals que s'han donat en l'escultura des de la prehistòria. El torero que hem esmentat, davant el qual Aristide Maillol s'entusiasma, té a favor seu en aquest moment la condensació general de tota la vida de Manolo, resum de totes les seves activitats i descobertes, exponent de la seva vitalitat i acuitat artística invencible. Les altres peces no li van pas massa al darrer. El mateix que Maillol, una personificació de la mateixa escultura opinaria en termes semblants de manera indiscutible.

Miquel Farré

A la Sala Busquets Miquel Farré ha inaugurat una exposició d'aquarelles tan notable, que superant la seva anterior i totes les altres, el situa de fet com el primer, o més ben dit el millor aquarellista de Catalunya.

Ha accentuat extraordinàriament la virtut que de tant temps venia incrementant de valorar intrínsecament la qualitat material aquarellística.

Avui Farré produeix en tal quantitat de matissos i d'afinaments cromàtics, que possiblement ha donat més grans ales a l'especialitat i l'ha fet a molt més viable, treient-li aquella mica de sentit pejoratiu que pesava damunt d'ella.

Les obres del Pireneu aragonès, els carers de la vella Barcelona i altres quadros com els números 15, 14, 30 i 17, són perfectes espècimens d'aquesta modalitat que iniciada per l'artista ha dut a la seva màxima esplendor després d'uns anys vetllats per l'estudi i per l'esforç impertèrrit.

Assenyalem aquesta consecució i aquest produir-se com un dels símptomes més delatorament importants del moviment del nostre país, i Miquel Farré com un dels seus representants, sobre el qual poden gravitar sense por les responsabilitats exigides per un gènere no massa cultivat a Catalunya i que entra amb ell en la més gran intensitat i possibilitat.

ENRIC F. GUAL

(1) La manca de catàleg ens obliga d'enumerar-les en aquesta forma.

Maillol a Barcelona

Ha estat uns dies a Barcelona el gran escultor català-francès Aristide Maillol, que ha vingut acompanyat del seu fill, del qual es contenen grans coses relacionades amb esperances artístiques.

La coneixença que tothom té del cèlebre autor del monument parisenç a Cézanne ens relleva de la feina de presentar-lo.

Només hem de transcriure la immolable impressió que ens ha causat trobar en ell un home jovialíssim, d'una joventut immarcescible, que es fa més patent en agermanar-se amb la de Manolo Hugué, amb el qual ha compartit les seves hores barcelonines.

Ha declarat treballar molt a la seva residència de Banyuls i s'ha meravellat del gran ambient artístic que ha trobat a Barcelona, multiplicat extraordinàriament des de la seva darrera estada.

Un grup d'admiradors organitzaren a cuita-corrents un sopar que li fou ofert dissabte passat, en el qual s'aplegaren un bon nombre d'artistes i amics del mestre.

Aquest sopar fou ofert per Feliu Elias, el qual situà la personalitat de l'il·lustre hoste. Fent-nos amb la síntesi del seu parlament en tenim prou per explicar la representació de Maillol.

Feliu Elias es complagué a presentar-lo sota el simbolisme que desvetlla el mot «grec». El gran grec dels nostres dies, el possedor de la continuïtat de l'estètica grega.

En un moment que el duo Maillol-Manolo s'interrompé incidentalment, el nostre escultor recità una gran quantitat d'anècdotes del seu amic.

Una d'elles diu que es trobava Maillol voltat d'il·lustres pintors francesos, entre els quals hi havia Derain. Es parlava de les grans dificultats de la pintura. Els pintors parlaven violentament, atropellant-se. Maillol en un recó no deia res. Finalment, a instàncies de Derain, Maillol hagué de parlar sobre el tema imposat:

—Els escultors no diem res, perquè de fet no tenim cap dificultat. Només hem

Maillol, per Créixams

de fer que agafar un braç i col·locar-lo, després això fer-ho amb el cap, amb l'altre braç, amb la cama, etc., etc. No te n'adones, que la figura ja està llesta.

—Perdoni, m'ha dit que es podia passar o que no es podia?

(London Opinion)

CANTISERIA FITO Importants rebaixos per ampliació SECCIO A MIDA JAUME I, 44 Tèlèfon 11655

SI ES ELÈCTRIC I PER A VOSTRE AUTOMÒBIL No treïeu en les millors condicions de preu i qualitat, al **GADATGE ELÈCTRIC** CARRER MOIA, 618 (Anbu i Diagonal)

La fotografia i els bells magazines

D'ençà que la fotografia ha revelat la seva força escrutadora de les estructures externes i ens ha mostrat el màgic realisme d'un reflex incisiu en la rugositat d'una escorça, en la pell d'un rinoceront o en la bruna faç d'un vell javanès; d'ençà que

La publicació d'aquest magazine trimesstral, tant per la seva part publicitària com pel seu contingut literari i artístic, representa un motiu de joia per a nosaltres, ja que és la primera en valor i modernitat que s'edita a la península.

Giorgio de Chirico en autoretrat i en fotografia

de les ombres n'ha fet un llenguatge emocional, i de les fragmentades realitats del món objectiu n'ha extret unes belles inospitades i plenes d'expressió, han començat a publicar-se gran nombre de magazines més o menys reeixits, però d'una significació artística especial i a tot luxe, que han motivat una nova modalitat de col·leccionistes.

Avui el col·leccionista de magazines va adquirint la seva importància i és amb destí als dits magazines que s'organitzen salons de fotografies arreu del món.

Un dels pretextos amb els quals semblen voler justificar la seva existència alguns d'aquests magazines, sobretot francesos, és la tan debatuda qüestió de si la foto és o no és art.

L'Àlbum *Photographie* de 1935 recentment aparegut, fa una curiosa investigació pràctica presentant al costat dels retrats fotogràfics els autoretrats dels més autoritzats artistes i crítics: Derain, Lhote, Friesz, La Fresnaye, Fernand Léger, Pierre Roy, L. A. Moreau, Giorgio de Chirico, Max Jacob i Marcusi. La conclusió que en dedueix l'autor és de que el pintor hi posa més intenció i fa el retrat intern de la persona, cosa que no pot fer, segons ell, el fotògraf, però en canvi aquest en fa el retrat extern realista, com no pot fer-lo el pintor.

Podríem dir: el primer fa el retrat psicològic, el segon el retrat físic.

No volem negar rodonament una gran part de raó. El fotògraf, per damunt de tot, té el desavantatge d'haver de manipular en un precís instant en què el retrat s'abreuja de tot el seu psiquisme i s'adona del seu paper d'actor. Un fons subconscient, entretant, li parla de vanitat, de grotesc, i d'un punt de vergonyós, que a voltes l'obliga a justificar-se davant del fotògraf. Es un cas molt freqüent. Tot aquest procés motiva molt generalment una lleugera excitació nerviosa que es reflecteix amb la propensió a la riulla, o contràriament amb una serietat inconscientment imposada. En l'home culte és molt freqüent l'expressió d'indiferència, perquè en ell el complex psíquic de l'instat és més normal, i això ens dona uns retrats físics buits de matèria psíquica. Es precisament el cas de gairebé tots els retrats que presenta *Photographie*. Ara bé: voler parangonar els retrats fets en aquestes condicions al retrat que es fa el dibuixant i si mateix davant del mirall per a deduir-ne si la fotografia és o no art, és un absurd per moltes raons que no podem explicar per la manca d'espai, però les dues principals són: l'estat d'abstracció observativa en què l'artista s'observa davant del mirall i el d'excitació creativa amb què dibuixa; dues condicions que l'obliguen a revelar-se amb tota la força de la psique. En aquest cas es tracta d'una intro i extrospecció pròpia simultània, i en el cas del fotògraf que retrata una altra persona, és un cas de molt superficial extrospecció, perquè generalment els fotògrafs, i perdonin els meus col·legues, no acostumen a tenir una visió incisiu, com fóra de desitjar, preocupats com estan pels seus problemes tècnics i artístics. Pot haver-hi dones la mateixa intensitat d'intenció en el fotògraf que en l'autoretrat?

Heus ací per què el dibuixant fa el retrat psíquic i el fotògraf el retrat físic, però fins aquí no s'ha concretat res per a demostrar l'objecte de la investigació.

Un altre magazine que ens ha fet pensar força pel fet de les seves fotografies és el nostre *D'Ací i d'Allà*, davant de l'esforç lloable que representa en el nostre poble una publicació de tal naturalesa en llengua vernaclea. En el darrer número dona un resum de la història de les tendències artístiques d'avantguarda que revela una aristocràcia d'esperit que fa pensar en un Josep Dalmau que emparà durant molts anys aquestes tendències i en molts idealistes als quals es deu la renaixença del nostre poble.

Malgrat que l'època actual sembli més lligada a les solucions pràctiques i materialistes, i que l'home d'avui sembli acostar-se més al tipus *machine* que a l'heroi homèric, veiem aconhortadorament que tenim elements freturosos de posar el nostre país al nivell cultural i artístic dels més avançats estrangers.

Suara, el seu número de Nadal constitueix una síntesi de l'art post-gauguiníu fins avui, en el qual, entre les belles reproduccions de Braque, Matisse, Derain, Ernst, Chirico, Kandlinsky, Severini, Léger, Ozenfant, Rousseau i Brancusi, n'hi veiem dels nostres Miró, Picasso, Dalí, Ferrant, Carbonell i Gaudi.

En les planes d'aquest número veiem catalogar-se els expressionismes més excerpats que esdevenen resultants de formes matemàtiques i deformacions d'una plasticitat que revelen els ritmes de l'espai essencialment emotiu.

També hi trobem obres d'una simplicitat canibalesca, plenes d'ambició de puresa artística; certs exemplars de purisme formal i geomètric de formes específiques; el cubisme hi té unes representacions polièdriques que expressen bé les intencions formals, cromàtiques i plàstiques de llurs autors.

Les conseqüències de Duchamp, del dadaisme i de Freud hi són ben representades amb les abstraccions subconscients de Miró i les concrecions torbadores i penetrants de Dalí i del realisme màgic.

En arquitectura i urbanisme, ens dona un resum del funcionalisme imperant i de les futures possibilitats urbanístiques de la nostra ciutat.

Com que malauradament ens fixem més en les obres editades a l'estranger per creure que el que és exòtic és millor, és per què ens hem decidit a parlar d'aquest magazine.

En el fons, és un cas de justícia.

Aquest gènere de publicació no s'havia intentat ací, emportats pel criteri poruc i pessimista que no ens deixa posar confiança en les nostres possibilitats.

Tres eren els problemes que es posaven a la qüestió: tindrem artistes?, tindrem públic?, tindrem editor?

Mai no ens hem deixat portar d'aquest pessimisme i hem vist confirmada la nostra confiança amb la realitat més falagüera.

Tenim editor, tenim públic (*sic*), no falten escriptors de caràcter de magazine ni fotògrafs. S'ha palesat com l'estímul és la clau de les sorpreses.

Per bé que freturosos d'internacionalisme deixem a voltes la personalitat, cal però que en busca d'aquest internacionalisme no perdem aquelles condicions que ens poden induir al perfeccionament, i així, amb un esperit crític constructiu, tractem d'assenyalar una falla que no és pròpiament del nostre magazine, sinó de totes les grans revistes europees i americanes. Ens referim a certes fotos de caràcter modern, que revelen més la comoditat del fotògraf que la bellesa plàstica de l'assumpte.

Hom no pot confondre la modernitat amb les possibilitats de rendiment d'un objectiu. Allò de petites fotos, grans ampliacions és un mite. L'ampliació ve regulada tècnicament per una relació entre el focus de l'objectiu, el focus de l'ampliació i la distància de la visió, que és una llei de vulneració de la qual es paga amb la pèrdua de qualitat, de termes i d'aire, que són condicions que avaloren la foto, tot i guardant la seva modernitat, senzillament, que es pot resoldre amb un Zeiss, però no amb tots els Zeiss.

P. CATALA I PIC

—Bé, me'n vaig a l'enterrament del pobre Joan, que tenia la mateixa malaltia que tu.

(Humour, París)

El gall de campanar i el llampec. (Giornale della Domenica, Roma)

—No parla mai de la seva edat, però estic segura que ja no té les dents de llet. (The New Yorker)

LES DRASSANES DE BARCELONA

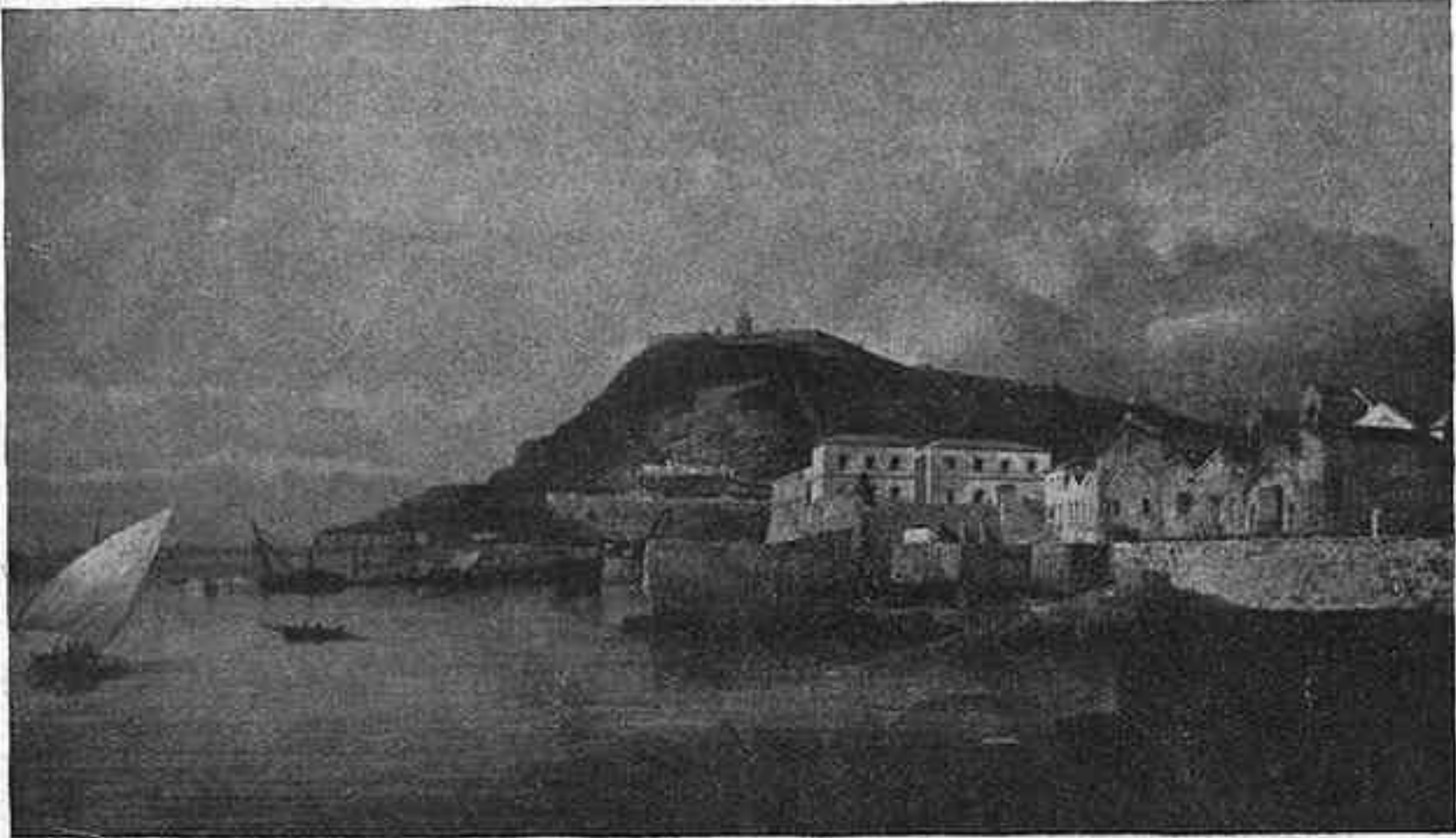
De quan Catalunya senyorejava les mars

(Ve de la pàgina 2)

Pere IV, en 1378, pactà amb la Generalitat per acabar, cobrir i amurallar les Drassanes, que ja havien estat començades per Pere III. La Generalitat contribuïa a les obres amb 100.000 florins. Posteriorment, la Generalitat i la Ciutat esmerçaren nombrosos cabals en noves construccions i reparacions, fins que, de fet i de dret, es reconegué que eren propietat de Barcelona. Amb la reintegració del monument al patrimoni municipal, no faran més que tornar-nos el que

sanés comença la via que va a cercar el carrer de Muntaner, i entre ella i la Rambla es forma una ampliació de la Porta de la Pau, que té per fons una edificació monumental, en l'angle que constitueixen el dit fons i les dues vies. L'entrada marítima a la nostra ciutat serà senzillament magnífica.

L'altra entrada, la del Moll de Catalunya que va en línia recta al Paral·lel, també serà un dia o altra modificada i tindrà per fons, en primer terme, la muralla del Portal de Santa Madrona, i, desaparegu-

Les Drassanes en 1871, segons un oli de Battistuzzi

era nostre, havent durat la pugna per arrabassar-nos-ho tot el segle XVII, fins que Barcelona, vençuda per les tropes castellanes de Felip V i les franceses, reunides, fou privada de la propietat de les Drassanes, com d'altres coses.

L'ENTRADA A BARCELONA

L'entrada a Barcelona, per la Porta de la Pau, produeix, avui ja, un cert efecte, amb els edificis de la Duana, Govern Militar, Junta d'Obres del Port, antic Banc de

des les construccions casernàries de dalt, serà convertida en un bell jardí penjat per a infants i vells, prop de la via pública, lluny, però, dels seus perills.

EL PASSAT PENYORA D'ESDEVENIDOR

Sí. Ens plau, som uns fervents enamorats de la història de Catalunya, que ens parla de grandeses. Per això les pedres, els monuments del passat nostre ens són tan cars. Catalunya, Barcelona, ha tingut unes Drassanes marítimes que avui són

Vista obria de les Drassanes

Barcelona, el Passeig de Colom i el monument al mig, amb el fons dels arbres de la Rambla. El conjunt no acaba amb tot de convèncer, és monumental només que a mitges. La caserna de les Drassanes és francament poc agradosa, la pavimentació incompleta i decolorada, els afegits a les Drassanes fan l'efecte de barracots.

Bé. Amb la reforma del barri de les Drassanes que més aviat o més tard vindrà, l'aspecte de l'entrada marítima principal de Barcelona serà tot un altre. Imaginem-nos el. En primer terme, uns templets al peu de les escales-desembarcadors; els actuals edificis de la Junta, la Duana i el Govern Militar; l'edifici del Banc de Barcelona elevat amb dos o tres pisos més; a l'esquerra, enfront de la Duana, el bell grup monumental de les Drassanes. Al costat de les Dras-

considerades com les més importants de l'Europa de l'Edat mitjana. No foren pas construïdes perquè sí: ho foren per una necessitat dels temps, quan Catalunya era senyora en tots els camins de la Mediterrània, els més oberts, aleshores, al món civilitzat. Fou un error no voler anar terres endins? Sobre tot pot teoritzar-se. Ningú no ens treu el nostre passat gran, heroic, digne fins al darrer moment.

I el nostre passat llunyà, i el nostre passat proper, passant per damunt de caigudes del moment, són penyora del futur. Les Drassanes seran una motivació monumental més que al mig del carrer ens dirà el que fórem i el que devem ésser, amb les seves pedres patinades i venerables.

PERE CASALS

MUSICA I RADIO

PERFILS DE LA MÚSICA MODERNA

«Lulu», la nova òpera d'Alban Berg

Amb motiu del 50^è aniversari de l'eminent compositor.

LA PRODUCCIÓ DE BERG

Tots els que han pogut assistir a la primera execució dels fragments simfònics de la nova òpera d'Alban Berg a Berlín, coincideixen a considerar aquesta darrera producció de l'eminent mestre austríac com una veritable meravella d'invenció, de forma expressiva i de contingut líric. Sembla, realment, que amb la seva òpera *Lulu*, composta sobre el text d'una de les tragèdies més punyents d'aquest segle, *La capsa de Pandora*, de Frank Wedekind, Berg ha creat una d'aquestes obres que un dia seran considerades, junt amb la *Història del Soldat* de Stravinsky, del *Rei David* d'Honegger, de l'òpera *Mathis el Pintor* de Hindemith i d'*El retablo de Maese Pedro* de Falla, com les més eminentment característiques de la nostra època.

A despit de la diferència essencial de llurs temperaments artístics, Alban Berg té quelcom de comú amb Manuel de Falla: el seu ritme de producció extremament lent i acompanyat. D'ençà de la seva primera obra publicada, la *Sonata per a piano op. 1*, a l'any 1908, Berg no ha arribat encara a compondre deu obres: alguns *lieder*, diverses composicions instrumentals — entre elles la *Suite lyrique* (1926) tan discutida amb motiu de la seva estrena a Barcelona — i finalment l'òpera *Wozzeck*, de l'any 1922. Però, igual com les darreres composicions del gran mestre espanyol — obres de maduresa i de domini absolut del propi estil —, Alban Berg ha aconseguit realitzar per a cada una de les tres o quatre obres compostes a grans intervals després de la guerra, un nou panorama interior, expressiu i formal. Després de *Wozzeck*, la primera obra reixida de l'emancipació completa de l'estil de la música moderna, *Lulu* sembla confirmar que aquest nou camí ens mena, realment, a un futur musical ric en perspectives.

L'ESTRENA DE LA TRAGÈDIA «LA CAPSA DE PANDORA» («LULU»)

El 29 de maig de 1905 tingué lloc a Viena, en un petit teatre privat, l'estrena de *La capsa de Pandora* davant d'un públic d'invitats. Alban Berg es trobava entre els auditors. La tragèdia de Wedekind, la seva meravellosa representació amb actors de primer ordre, entre els quals hi havia el propi poeta, la seva dona, l'actriu Tilly Newes i molts d'altres que més tard han esdevingut populars, li produïren una impressió inoblidable. No menys profunda degué ésser la introducció que abans de la representació llegí el famós publicista austríac Karl Kraus. L'anàlisi de l'obra de Wedekind, que trobem reditada en un dels volums de les obres completes de Kraus (*Literatura i Mentida*, I, Viena, 1929) conté les idees fonamentals que han servit per a orientar Berg en l'adaptació de *La capsa de Pandora*.

L'AMBIENT DE «LULU»

«La tragèdia de la gràcia femenina perseguida i mai prou compresa.» Heus ací la fórmula amb la qual Karl Kraus volgué designar el problema capital de la tragèdia. Segons la seva concepció, *Lulu* és la dona

que arriba a destruir perquè ha estat destruïda. Aquesta mestra de l'amor sabé reunir a l'entorn d'ella tots els tipus del gènere masculí per tal que la servissin a canvi del que ella volgué prodigar.

Un dels conflictes dramàtics entre la naturalesa femenina i un mascle brètol, fa caure *Lulu* entre les mans de la justícia humana. Durant nou anys hauria hagut de reflexionar en el fons d'una cèl·lula que da bellès és un càstig de Déu si els seus devots esclaus no haguessin concebut un

posició de *Lulu* ha estat tot un altre (1). En *Lulu*, en cada un dels principals personatges de l'òpera es troben coordinades unes formes determinades que s'estenen a través de tota l'òpera i sols en resum determinen, en la seva totalitat, la característica musical de les figures de l'òpera. L'«òptica interior» de les escenes de *Wozzeck*, el conjunt d'una nombrosa sèrie de curtes escenes, havia d'obligar forçosament el compositor a la utilització de formes instrumentals. En canvi, l'acció de *Lulu* es desenrotlla en forma de diàleg, i per tant Berg ha preferit aquesta vegada les formes vocals (com ària, recitativa, duet, corçet, conjunts fins a dotze veus), mentre que les grans formes instrumentals estan reservades als dos principals personatges masculins: al Doctor Schön (sonata) i Alwa (rondó). Com el *Wozzeck*, la tragèdia musical *Lulu* està construïda a base de l'escala «de dotze sons»: totes les figures temàtiques de l'òpera sencera es deriven dels sons de l'escala del tema de *Lulu*, cosa que dona a tota l'òpera una simetria i una unitat meravelloses.

ELS FRAGMENTES SIMFÒNICS DE «LULU»

Com Hindemith amb la seva òpera *Mathis el Pintor*, Berg no ha volgut tampoc fer esperar el públic fins a l'acabament de la seva òpera i n'ha donat una síntesi simfònica en cinc temps que ofereix un extracte molt dens de l'obra completa. Un primer temps lent (*I. Rondó*) conté les escenes d'amor de l'òpera i podria dur la divisa «*Lulu* vista pel seu autor». Segons les pròpies paraules de Berg, aquest temps deu fer comprendre, alhora, per què ella suscita un amor tan violent, malgrat les conseqüències sinistres i terribles que provoca. Segueix un allegro (*II. Ostinato*), concebut com a música il·lustrativa de film. En una disposició musical severament simètrica deu fer-se comprendre el gran canvi en el destí de *Lulu*. Després d'un punt culminant, d'un dinamisme tumultuós, la música arriba a un pianíssimo molt tranquil. Tota la seva carrera hi és compresa: la seva brillant ascensió a l'altura de la seva posició social, però així també la crisi del seu destí, que la converteix, per un misteriós encadenament, en l'assassina del seu marit. Finalment, la seva alliberació no menys aventurera i el camí de la seva davallada catastròfica.

Maria Orska, la més famosa Lulu de l'escena alemanya

pla romàntic per a alliberar-la. Un pla que en el món real no hauria pogut germinar ni en els cervells més fanatitzats ni menys encara hauria pogut portar a cap la voluntat més fanàtica. És amb l'alliberament de *Lulu* — per la realització de l'impossible — el poeta dibuixa millor la facultat de sacrifici de l'esclavatge èrctic que amb la introducció del motiu més versemblant — que comença *La capsa de Pandora*. En una sèrie de quadros que hauria pogut inventar la fantasia d'un Luis de Val, l'ull perspiciós de l'espectador percep un món de perspectives, de situacions i d'emocions profundes i la poesia melodramàtica es converteix en poesia del melodrama. És en el fons del seu realisme que la seva veritat es posa de relleu, un realisme que podria condemnar aquell que preferís un palau mal dibuixat a una ciutadella ben dibuixada. El realisme de les situacions i el realisme del caràcter — com el del emarquèes Casti Piani, que és, al mateix temps, agent de policia i traficant de blanques, o de l'atleta Rodrigo Quast, que es compra un vit de bou per a fer de la seva dona la millor gimnasta del dia, però alhora una esposa fidel que no deuria acceptar altres visites que les que ell li designi — aquest realisme shakespearà és grotesc com la pròpia vida en la seva varietat entre efectes còmics i tràgics.

«LULU» I «WOZZECK»

Mentre que Berg en el seu *Wozzeck* donava a cada escena la seva pròpia forma musical, el seu procediment per a la com-

La part següent (*III. Cançó de Lulu*) ha estat concebuda com el punt culminant líric de tota l'òpera, una explicació de l'essència personalíssima de *Lulu*, aquesta dona que es troba més enllà de totes les nocions humanes de la moral. El moderat següent (*IV. Variacions*) és una parafrasi simfònica de l'interludi després del tercer acte, poc abans que *Lulu* — fugint d'aquesta societat de filibusters, de jugadors, d'estafadors, de traficants de dones — comença a fer el seu darrer camí. Després de les quatre variacions, es deixa sentir el tema en la seva forma original. Tocat per un piano de maneta, es deixa sentir des del fons del carrer en la mansarda miserable de *Lulu*, escena de la seva més baixa degradació.

El final (*V. Adagio*) dona el desenllaç tràgic de l'obra completa. Per escapar d'un chantagista, es llença en braços d'un altre, víctima de tot el món, però sacrificant despietadament tothom, fins que a la fi del seu destí topa amb l'últim venjador del gènere masculí — un terrible Jack the Ripper. Mentre encara ressona el crit punyent de mort de *Lulu*, la simfonia, com en l'òpera, acaba amb un lament en el qual el tema de *Lulu* apareix per darrera volta.

OTTO MAYER

(1) No disposant encara de la partitura de la nova òpera de Berg, seguim aquí l'explicació autèntica de *Lulu* que dona Willi Reich en la *Gazette Musicale Suisse* del primer de febrer d'enguany.

MORT D'UN HISTORIADOR

Georges Lenotre

De debó, es deia Théodore Gosselin, havia nascut en 1857 en un poble lorenès i ha mort fa deu dies a París. Havia adoptat el nom de Lenotre d'una besàvia seva, descendent d'André Le Nôtre, el famós jardiner de Lluís XIV.

Empleat al ministeri de Finances, fou un funcionari puntual, però tan poc afoniat a la burocràcia, que no volgué ascendir mai, a fi de tenir, així, menys obligacions i més temps per a dedicar-se a les seves investigacions.

Fou Victorien Sardou — del qual fou secretari una temporada — qui li assenyala el camí de la història com el que veritablement convenia a l'autor de la novel·la *L'astre rouge*, que fou el primer llibre de Lenotre. El segon ja es titulava *Histoire anecdotique des Salons de peinture de 1673 à nous jours*. I deixant de banda dues o tres obres de teatre, tota l'obra de Lenotre ja no és sinó història.

En 1893 publicava *La guillotine sous la Terreur*, i, amb una fecunditat més sorprenent encara per la minuciosa recerca que els seus cinquanta i tants llibres suposen, escrivia: *Le vrai chevalier de Maison-Rouge*, *La captivité et la mort de Marie-Antoinette*, *La chouannerie normande*, *La fille de Louis XVII*, *Les massacres de septembre*, *Les*

Noyades de Nantes, *Monsieur de Charette*, *Le drame de Varennes*, *Le tribunal révolutionnaire*, les sèries *La Petite Histoire* i *Vieilles maisons, vieux papiers* (publicades primer, en forma d'articles, a *Le Temps*), *Paris révolutionnaire*, etc.

Escrupolós de la veritat, sentint horror de l'aproximació i la inexactitud, deia: «El meu secret consisteix en l'art de documentar-se.» «Tinc la pretensió de no haver escrit ni una paraula que no pugui justificarse. No invento mai», i en altre lloc insistia: «Totes les precisions que dono sobre detalls són exactes. Si indico el color del cel, la forma d'un seient, és que un diari de l'època, un inventari, m'ho han denat.»

Henri Lavedan, que col·laborà amb Lenotre, deia d'ell que havia nascut en 1769, que la seva curiositat activa datava dels Estats generals i que havia vist amb els seus ulls tota la Revolució, a la qual havia sobreviscut, i per això en sabia tots els detalls més secrets. Escorcollador infatigable, i feliç perquè les troballes són sovint la recompensa de l'esforç, va trobar entre els papers de la filla de l'acusador públic, una medalleta de la Verge, embolicada en seda, sobre la qual la filla de Fouquier-Tinville havia escrit aquestes paraules: «El la portava al coll quan condemnà la vídua Capet.»

I és aquest poder d'evocació, de revivificar l'ambient, el que dona amenitat i interès a tots els seus nombrosos llibres, que, a més a més, són una inesgotable deu de documents per a l'historiador. Qualificar la seva obra — com ell mateix hi autoritza — de «petita història», no infirma en res el seu valor, no ja literari, sinó també històric.

ELS DISCÒFILS

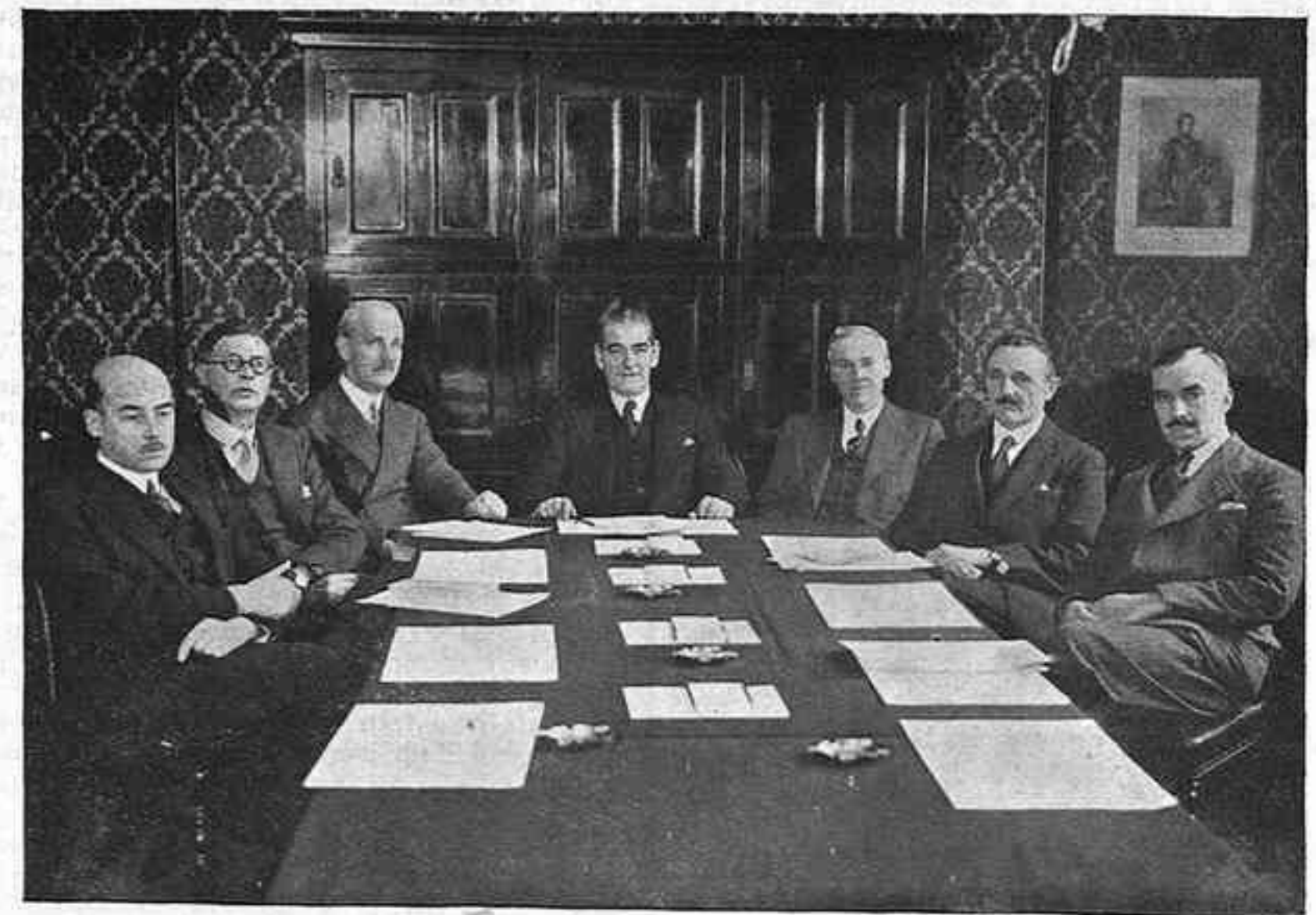
S'acaba de constituir a Barcelona una associació que es proposa organitzar audicions de música per mitjà del disc. Els nostres lectors podran llegir a la premsa diària el manifest que aquesta associació dirigeix als filharmònics barcelonins explicant el perquè de la seva existència. Els noms solvents que signen el manifest són una garantia de serietat i competència, i des d'ara podem garantir als nostres lectors que l'esnobisme i la curiositat estèril no tindran res a fer aquí, puix que l'associació es mou únicament i estrictament amb la intenció de contribuir a crear entre nosaltres aquella atmosfera d'alta musicalitat que tant importa conrear.

Hi ha un repertori immens d'obres cabdals, Monteverdi, Vivaldi, J. S. Bach, J. C. Bach, Haendel, Mozart i altres grans mestres del passat completament desconeguts a Barcelona. L'associació tractarà de remeiar en els límits del possible aquest estat de coses. El mateix podem dir de la música moderna, que el disc permetrà estudiar a consciència. Cada audició anirà precedida d'una breu dissertació encomanada a prestigiosos musicògrafs que tractaran de situar i analitzar el programa corresponent.

L'associació persegueix encara altres finalitats, com és la d'informació gramofònica, l'edició de discos i en general treballar per tots mitjans a la dilatació de la nostra cultura musical.

La primera actuació tindrà lloc molt aviat a la sala de festes de l'Hotel Majestic, i tindrà lloc entre set i vuit.

Tots els amics de la música s'interessaran pel funcionament d'aquestes audicions. A la premsa diària trobaran tota classe de detalls sobre aquesta associació; així mateix podran llegir el manifest clar i eloqüent que els organitzadors acaben de llançar i que nosaltres no podem reproduir aquí.

La primera reunió del Comitè de Televisió londinense

Sir Kingsley Wood, ministre de Comunicacions, acaba d'annunciar a la Cambra dels Comuns:

«La televisió ja no és un somni científic de realització llunyanca. No és, ja, ni tan sols un èxit de laboratori. Existeix pràcticament. Això és tan cert, que aviat serà instal·lada una estació emissora d'imatges per a Londres i els seus voltants. Ja han estat produïts i posats al punt aparells receptors d'un preu que no té res de prohibitiu, i espero que dintre pocs mesos els «televisionaris» seran legió.»

Davant certes temences, suscitées per algú, el ministre ha convocat una reunió de premsa i ha donat més precisions:

«Contra certs temors que s'han insinuats, he de declarar que la televisió no violarà en res els secrets de la vida íntima. És que potser la ràdio senzillament sonora es fa l'eco de les converses privades? Les imatges transmeses per televisió seran semblants a les que cospa el cinema. No temeu res, *Judies and gentlemen*, res del que feu no serà revelat per les ones. No confongueu l'ull de la televisió amb l'ull de Déu!»